नं. ५०६०

ऋग्विधानम्

x x x

पत्र ४८ ———— सं. १७२६

संहिताब्राह्मणम्

5,18,19

ऋग्विधानम्

प०६०

5060/57

४

दुर्गाविध्यानन्दम ५०
पं। कृष्णदेवनीपोथीदी।
।लितबालकृष्णनैविभागे

ॐ। श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ स्वयंभुवे ब्रह्मणे विश्वगोप्त्रे नमस्कृत्वा मंत्रदृग्भ्यस्तथैव॥ विवक्षुरस्म्य-
भिधानं पुराणां पुराद्दृष्टमृषिभिर्मंत्रदृग्भिः॥ मंत्रेभ्यो मंत्रदृग्भ्यश्च समाम्नायानुपूर्वशः॥ क-
र्मणामृषिदृष्टानां विधिं प्रोवाच शौनकः॥ ऋषिभिर्विविधा मंत्रा दृष्टा दृष्टप्रयोजनाः॥ प्रयोज-
नाय वोद्दिष्टास्तस्मिंस्तस्मिन्प्रदर्शिताः॥ नानार्थानि च कर्माणि शांतिपुष्ट्याश्रयाणि च॥ सिद्ध-
यश्च तपोमूलाः श्रद्दधानस्य कुर्वतः॥ मनुष्यार्थे ये ये विकाराः प्रदिष्टास्तथार्थवादाः कल्पसूत्रेषु
चैव॥ यैर्यैः कामैरृषिभिर्देवताश्च तु ष्टूयंते तांस्तथोच्यमानान्॥ आयुः स्वर्गोऽद्रविणं सून-
ऋ२ वश्च चतुर्विधिं प्रोच्यमाना शास्त्रमध्ये॥ अन्ये कामाः शतशः संप्रदिष्टाः संस्तुवद्भिरृषिभिर्देव-
ताश्च॥ १॥ सिद्धा मंत्रा विधिना ब्राह्मणस्य फलं यच्छंति विधिवत्प्रयुक्ताः॥ सत्यं वैषां साधनं तेषी
ते

संयमश्चशमस्तितिक्षानस्त्याद्दमश्च ॥ तस्माद्द्विजः प्रशान्तात्माजपहोमपरायणः ॥ तपस्यध्ययने
युक्तोभवेद्भूतानुकम्पकः ॥ क्षत्रियोबाहुवीर्येणतरेदापदमात्मनः ॥ धनेनवैश्यःशूद्रोतुजपहो
मैर्द्विजोत्तमः ॥ तपसास्वर्गमाप्नोतितपसाविन्दतेमहत् ॥ तपोयुक्तस्यसिध्यन्तिकर्माणिनि
यतात्मनः ॥ विद्वेषणंसंवननंविषघ्नंरोगनाशनं ॥ येनयेनार्थमृषिणायदर्थंदेवतास्तु
ताः ॥ २ ॥ ससकामःसमृद्धिश्चतेषांतेषांतथातथा ॥ तानिकर्माणिवक्ष्यामिविविधा
निचकर्मणां ॥ पुरश्चरणमादौतुकर्मणांसिद्धिकारकं ॥ स्वाध्यायाध्ययनस्या
दौप्राजापत्यंचरेद्द्विजः ॥ केशश्मश्रुलोमनखान्वापयित्वाहि नः शुचिः ॥ तिष्ठेद पु २
हनिरात्रौतुशुचिरासीतवाग्यतः ॥ सत्यवादीपवित्राणिजपेद्व्याहृतयस्तथा ॥

तेर

ॐकाराद्यास्तु तास्तिस्रः सावित्रीं च तदित्तरं ॥ प्राणोहिछेत्तिस्रः कं तु शुद्धवत्यो घमर्षणं ॥ शंव
त्यः स्वस्ति मन्त्रश्च पावमान्यस्तथैव च ॥ ३ ॥ सर्वं चैतत्स्त्रयो क्रम्यमाशावंत्ये च कर्मणां ॥
प्राणसहस्राद्दशशताद्वा दशांतमथवा जपेत् ॥ ॐकारं व्याहृतीस्तिस्रः सावित्रीमथवायु
तं ॥ तर्पयित्वादि शर्चौर्यान्नृषी छंदांसि देवताः ॥ प्रपद्येत विरूपाक्षं सेडं मंत्रगणं जपन् ॥
प्रनार्यैर्न च भाषेत न शूद्रैर्नापि गर्हितैः ॥ न रजस्वलया नार्या पतितैर्नांत्यजैर्न भिः ॥ न
देवब्राह्मणद्विष्टैर्नाचार्यगुरुनिंदकैः ॥ न मातृपितृविद्विष्टैर्नावमन्येत कंचन ॥ संग
२२ लाचार्ययुक्तः स्यात्त्रिरङ्क्रोऽभ्युदयाय प ॥ ५ ॥ पंने द्वादशरात्रस्य स्यात्जीपाकं स्रक
ल्पयेत् ॥ प्रथये चाश्मसोमायन्तीयां च नयोः सह ॥ वैश्वदेवी च रौद्री च त्रुकुर्याद्रुत २

२२

रेततः॥ अवसानस्यपतये तथानुमतयेपि च॥ धन्वंतरय इत्यन्यां गंधर्वाङ्गिरसामदि॥
दशमीब्राह्मणस्यत्वापरा तु ब्रह्मणे स्मृता॥ सरस्वत्यै तथा विष्णो रंत्यासो विष्वक्सेनत्य
पाके च पि॥ आज्याहुतय एवात्रो स्यात्ल्लीहुते पुनः॥ हुत्वाग्निं तर्पयेद्विप्रान्स्वित्त्भ्यश्च प्रक
ल्पयेत्॥ ततः शेषं विधानेन तुष्टि भुंजीत वाग्यतः॥ पा॥ कृच्छ्राणामेव सर्वेषां विधिरु
क्तोनुपूर्वशः॥ प्राजापत्यातिकृच्छ्रस्य तथा सांतपनस्य च॥ पाराकस्य च कृच्छ्रस्य
विधिश्चांद्रायणस्य च॥ एकेन शुद्धिमाप्नोति द्वाभ्यां पापैः प्रमुच्यते॥ त्रिभिः सिध्यं
ति मंत्राश्च मुच्यते चोपपातकैः॥ चतुर्भिर्भ्रूणहत्याया स्तेयेवायाज्ययाजनात्॥
पंचभिः पातकैः सर्वैर्दुष्कृतैश्च प्रमुच्यते॥ तप्तकृच्छ्रेण सर्वाणि पापानि दहति बाध
ते॥ चांद्रायणं सहाद्यंतमेभिः कृच्छ्रैः समं स्मृतं॥ त्रिभिश्चांद्रायणैः पूतो ब्रह्मलो

कं समश्नुते ॥६॥ ऋषिष्ठा निर्देवताः सा ह्यात्परश्ये तव रुद्रास्तथा ॥ हं दां सिदश भिर्ज्ञात्वा
सर्वान्कामान् समश्नुते ॥ त्र्यहं प्रातस्त्र्यहं सायं त्र्यहमद्यादयाचितं ॥ त्र्यहं परं च नाश्नीयात्
प्राजापत्यं चरं द्विजः ॥ एकैकं ग्रासमश्नीयात्र्यहाणि त्रीणि पूर्ववत् ॥ त्र्यहं चोपवसेद
3 = न्त्यमतिकृच्छ्रं चरं द्विजः ॥ अमावास्यां न भुंजीत षचांद्रायणो विधिः ॥ कुकुंटाण्डकम
त्रंतु ग्रासं कुर्याद्व्रतं द्वितः ॥ गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधि सर्पिः कुशोदकं ॥ एकरात्रोप
वासश्च कृच्छ्रः सांतपनः स्मृतः ॥ एवमेव त्र्यहेर्युक्तं महासांतपनं विदुः ॥ उपवास
स्तु सप्ताहं शिष्टु सांतपनं स्मृतं ॥७॥ तप्तकृच्छ्रं चरन्विप्रो जलक्षीरघृतानिलान् ॥
प्रतित्र्यहं पिबेदुष्णान्सकृत्स्नायी समाहितः ॥ नियतस्तु पिबेदपः प्राजापत्यविधिं २॥

स्मरन्॥ यतिकृच्छ्रं वदंत्येतदुपसामपनोदनं॥ यतात्मनोप्रमत्तस्य द्वादशाहमभोजनं॥
पाराको नाम कृच्छ्रोऽयं सर्वपापप्रनोदनः॥ एकैकं ह्रासयेत्पिंडं कृष्णे शुक्ले च वर्द्धये
त्॥ उपस्पृशंस्त्रिषवणमेतच्चांद्रायणं स्मृतं॥ एवमेव विधिं कृच्छ्रमाचरेद्यवमध्यमे॥
शुक्लपक्षादिनियतश्चरंश्चांद्रायणं व्रतं॥ ॥ चतुरः प्रातरश्नीयाद्विप्रः पिंडा
न्सताह्निकः॥ चतुरोऽस्तमिते सूर्ये शिशुचांद्रायणं स्मृतं॥ अष्टावष्टौ समश्नी
यात्पिंडान्मध्यंदिने स्थिते॥ नियतात्मा हविष्यस्य यतिचांद्रायणं व्रतं॥ य
था कथंचित्पिंडानां तिस्रोऽशीतीः समाहितः॥ मासेनाश्नन् हविष्यस्य चंद्रस्ये
स१ ति लोकतां॥ एतद्रुद्रास्तथादित्या वसवश्चाचरन्व्रतं॥ सर्वकुशलमोक्षो

श्वा१

त्रिषवणे

यमरुतश्चर्त्तुभिः सह॥ यावकः सप्तरात्रं तु पातयेन्नियतात्मना॥ स्नानासनि[illegible]

५२ र्जयन्ता पावनानि वा॥ [illegible]॥ एकैकं सप्तरात्रेण पुनाति विधिवत्कृतः॥ खगस्फटिकशिला

स्त्रीनिमेदोमज्जानमेव च॥ एकैकं सप्तरात्रं तु खगादीनां विशोधने॥ एभिर्व्रतैर्विशु

तात्मा कुर्यात्कर्माण्यतन्द्रितः॥ इष्टान्कामांस्ततः सर्वान्नवाप्नोति न संशयः॥ कणपिण्या

कतक्राणमेकैकं शोधनं भवेत्॥ शुद्धात्मा कर्म कुर्वीत सत्यनादीजितेन्द्रियः॥ एवं

शुद्धस्य कर्माणि मंत्रैर्वह्न्यामितद्यथा॥ त्रिरात्रमेवोपवसेदादितः सर्वकर्मणां॥ त्री

णि नक्तानि वा कुर्यात्ततः कर्म समारभेत्॥ १०॥ नित्यप्रयोगिणां चैव प्रयोगादौ

व्रतं त्र्यहं॥ उपरिष्टादुपवसेत्कृत्वा वा सांनिपातकं॥ आयुष्यादेव कर्माणि मं

८।

ज्ञोति पापेभ्यः परिमुच्यते॥ अनभ्यसं संहितामेतां प्रातः प्रातर्दिने दिने॥ आयुर्विद्यां धनं पुत्रा
न्गृहांश्चाप्नोत्यनामयान्॥ एतद्ब्रह्मजपं कृत्वा डाग्नेन्द्रेतान्यांश्च तद्विधान्॥ प्रेत्य चानन्त्यो
श्ये ३ दकं पूतः पश्चैंज्ञामग्निभास्करे॥ मंद्रजपोदशगुणं तपांशुस्याच्छतान्चितः॥ साहस्रं मानं
सं विद्याद्ब्रह्मजप्यविधिस्मृतः॥१४॥ पादावेव तु सावित्र्या कर्म कुर्वीत शांतये॥ पुष्टये
चनलाभाय पशुलाभाय भूतये॥ एषा हि संहिता वेदैः सर्वब्रह्ममयीनि च तु॥ उ
ग्रेण तपसा दृष्टा विश्वामित्रेण धीमता॥ होमांश्च जपयज्ञांश्च नित्यं कुर्वीत चैतया॥
सर्वकामसमृद्ध्यर्थं परं ब्रह्मेदमुच्यते॥ एषैव प्रतिलोमा तु कापटः शत्रुविनाशनी॥
अक्षरप्रतिलोमेयमभिचारेषु शस्यते॥ अक्षरप्रतिलोमेयं यास्मिन्युज्येत कर्मणि॥

तद्मोक्षं विज्ञानीयादेतद्धि ब्रह्मणो बलं॥ ध्याध्यानके ध्मसमिधो ज्ञ रज्ञतिलोमया॥ शुद्धे
या सार्षपं तैलं नैवेभीरकन्नतस्तुवः॥ यद्दृछेत्पीडनं शत्रोरपि वोध्या नंधुनः॥ पछः सं
पीडयेछत्रून्न्वर्णेशश्च प्रमाययेत्॥१५॥ ॥ स्पष्टोध्यायः॥ ॥ ऋग्वेदाद्यस्य सूक्तस्य वि
प२ धिं वक्ष्याम्यतः परं॥ यथस्त्र ब्रिमधुछंदाः कर्मैतेनाकरोत्सुरा॥ शिरसा धारयेदग्निं
नियतः परिवत्सरं॥ चतुर्थः प्राणकालीयो कृतशिष्टमदन्नहविः॥ न्दुहुन्नि रूपति
ष्ठंश्च सत्यवादी दिने दिने॥ व्रतकाले तु संप्राप्ते पाप्ने येनिर्वपेच्चरुं॥ अन ग्नोध्या
नमाचो ग्निर्दीतां तस्योपतिष्ठति॥ दुहेयमिति यं रेछेत्तं दहत्येव पावकः॥ अप्सुच्चाग्नि ६॥
र्ज्वलत्येव तद्भूतस्य महात्मनः॥ समर्द्धयति तं चैषैः कामैर्वृद्धिः प्रयत्नतः॥१६॥ अ

तः परं त्वृचाः सप्तवाप्याद्यायेप्रकीर्त्तिताः॥ ताञ्जपन्प्रयतो नित्यमिष्टांस्समवाप्नुते॥ मेधातिथ्याव
सर षोपुनः सदसस्पतिमित्यृचं॥ मेधाकामो जपेन्नित्यं जुहुयाद्वाज्यमेव या॥ स्योनेतिपृथिवीं त२
रूपे नित्यं स्नात्वा विप्रः शुचिर्भवेत्॥ विंदते महतीं भूमिमसपत्नामकंटकां॥ इदं विष्णुरिति
माभिः पंचभिः श्राद्धकर्मणि॥ अंगुष्ठमन्नेव गाह्य तेन रक्षांसि बाध्यते॥ अंगुष्ठमात्रो भ =
टते ५ गवान्विष्णुः पर्यस्मही॥ राक्षसानां वधार्थाय तच्छ्राद्धे प्रहरिष्यति॥ अतद्यं च भवेद्दत्तं १
श्रद्धाभक्तिसमन्वितं॥ तस्माच्छ्राद्धेषु सर्वेषु अंगुष्ठग्रहस्मृतं॥ सप्तजन्मकृतं पापं एवं
त्याया भद्यमन्नदाणं॥ तद्विष्णोरित्यपां मध्ये सप्तकृत्वो विशुध्यति॥ अंबयोयंति
योध्वो क्षानवर्षस्वाभिषेचनीः॥ अपुष्पाख्याः परिप्रोक्ता भैषज्याः पापमोचनी॥ ४॥
शुनःशेपमृषिं बद्धः संनिरुद्धोथवा जपेत्॥ मुच्यते सर्वपाशेभ्यो गदी चाप्यगदी

ऽपाशक्लेनेत्यृचाव्हेरये। नित्यं सूर्यमवीति॥ प्रातर्मध्येऽस्तगं चापि सञ्जीवेदगदः सुखी॥ ऽथ्य ३

नवेत्॥ यदुच्छेच्छाश्वतान्कामानिंद्रात्राहुं पुरंदरात्॥ सप्तोऽश्वशमिरेवर्गैरिडंस्तत्यादि

नेरिने॥१७॥ हैरण्यस्तूपमिंद्रस्य सूक्तं कर्मांतिसंस्तवं॥ अतजुरुपन्न्यतो नित्यमिष्टा

न्कामान्समश्नुते। ऽपाशक्लेनेत्यृचां त्वेतां ध्यायं निशि दिवौकसः॥ ऽपक्तेडुस्वेनया

वाञ्छंदीर्घमायुरवाप्नुयात्॥ ये ते पंथा इतीमां तु सावित्रीमध्वगोऽभ्यसेत्॥ स्वस्तिमान्व्र

न्य३ जते ध्वानं गृहांश्चाप्नोत्यनामयान्॥ संहर्षं नित्यं सूक्तं घोरः कल्वा जगाद थिः॥

ऽपश्चैतमेतद्धि द्वेयं परिपंथ्यपसेधनं॥ रौद्रीभिः षड्भिरीशानं तुष्टूया द्योदिनेदि

ने॥ स नारी नरगोशांतिं शंकरात्प्राप्नुयात्सदा॥ एतेनैव पलचैत्तं जुहुया द्राज्यम ७।

वहे॥ चरुं वा कल्पयेद्रौद्रं भूतिकामोऽथ पर्वसु॥१८॥ उदित्तु यंत्तमादित्यमुपति

छेदिने दिने॥ हृद्रोगनाशनं ह्येतत्परमारोग्यवर्द्धनं॥ द्विषंतमित्यर्द्धर्चं यं द्विष्यात्तं जपंस्तम
रेत्॥ प्रागस्तु सप्तरात्रेण विद्वेषमधिगच्छति॥ रोगेर्ग्रहीतो रोगी च त्रस्तृच एव स्योत्त
मं तृचं॥ आरोग्यमेतत्प्रयतो जपेन्नित्यमनेकशः॥ उत्तमस्तस्य चार्द्धर्चो द्विषद्वेष
इति स्मृतः॥ यं द्विष्यात्तमभिध्यायेन्न दृष्ट्वा वेनं जपेदिदं॥ प्रागस्तके त्रिरात्रेण
विद्वेषं संनियच्छति॥ उदयत्यायुरक्षय्यं तेजो मध्यंदिने जपेत्॥ १९॥ अस्तं व्रज
ति सूर्ये तु द्विषंतं प्रतिबाधते॥ उर्जस्तेजस्तथारोग्यं द्विषद्वेषं च कीर्तितं॥ नवप ने ५
श्चेति सूक्तानि यानि गर्भे पराशरः॥ अरातीनां हरेत्प्राणांछत्रूंश्चैव नियच्छति॥
सोपर्णानि पवित्राणि सूक्तान्येकादशाभ्यसेत्॥ वांछन्सुवर्णमश्वांश्च वित्तं स्वर्गमा

युरनंधतां॥ आध्यात्मिकीः कइत्येताञ्जपंस्तुसुसमाहितः॥ आप्नुयात्सपरंधामविष्णुर्ज्योतिः सनातनं॥ आनोभद्रीयमायुष्यं वैश्वदेवंजपन्मुनिः॥ मुमूर्षुरपिजन्तोत दीर्घमायुरवाप्नुयात्॥२०॥ पितॄणां श्राद्धकालेतु मध्येत्येतत्त्वचंपठेत्॥ अघोराः पितरस्तस्यविशंतिज्योतिरुत्तमं॥ त्वंसोमेतितुंसूक्तेनपश्येच्चंद्रमुपोदितं॥ उपतिष्ठेत्समित्पाणिर्मासिमासिनवंनवं॥ तंमासंतस्यदुःखंहिनजातुत्रिविधंभवेत्॥ वातमेनपुराद्दृष्टंमन्त्योनाशनमात्मनः॥ उद्यंतमुपतिष्ठेतपूर्णेचैतत्समाहितः॥ वासांस्यापिसविंदेतचंद्रस्योतिसलोकतां॥ धनकामोजपेन्नित्यमेताइतितुनित्यशः॥ ८॥
स्नात्वाशुचिस्तुनियतद्रष्टुंधनमवाप्नुयात्॥२१॥ आयुरीशंनिममितिकोसंस्

कंसदाभ्यसेत्॥ ऽप्याज्याक्तं तीक्ष्णंजुहुयात्त्रस्यर्वं वाग्यतः शुचिः। जपेदाप्लुत्य नियतः
ससात्वादापदंतरेत्॥ ऽपपनः शोशुचदिति स्नात्वा मध्यंदिने रवौ॥ शुद्धिकामाय
ताहारः प्रत्यहं जुहुयाद्घृतं॥ समिधेन्च हमष्टौ वा सहस्रमेतद्घापहं॥ यथाहु
ज्जादिवेणीका तथापापात्प्रमुच्यते॥ जातवेदस इत्यादि सदा स्वस्त्ययने जपेत्॥
दुर्गेषु विषमे यातस्य नास्यारिभ्यो भयं भवेत्॥ राजकार्येष्वियष्येवा ऽपभिशस्तो
प्यनेकधा॥ ऽशक्यप्रतिभाकार्ये भये शांतिकेपि वा॥ जातवेदस इत्येतां ज
पंस्तेभ्यः प्रमुच्यते॥ सिसार्षिषुरर्थेत्र वास्वस्तो मनसा जपेत्॥ सिद्धार्थः स्वस्तिमा
निति ब्रमीयेतनचाध्वनि॥२२॥ सतार्थः स्वगृहान्गच्छेन्नतामेव सदाभ्यसेत्॥

पं

उदिते सवितर्येतां जपेदस्तं गते तथा॥ अपहः स्वस्त्ययनं ज्ञात्वा रात्रिः स्वस्त्ययनं निशि॥
व्युष्टायांच जपेन्नित्यमिमांदुःस्वप्ननाशनी॥ इमं दिनत्यस्त्वत्यां जपेद्गर्भप्रमोचनी॥ दूति २
इंद्रं च मनसाध्यायेन्नारीगर्भं प्रमुंचति॥ आपस्तु सर्वकामो वाञ्छितं नित्यं जपेद्दृषिं॥ ज
पन्निंद्रमिति स्नातो वैश्वदेवं तु सप्तकं॥ मुच्यते जुहुदाज्यं तु विश्वस्मा देवसो हस्यः॥
शंतातीयं परं सूक्तं पंचविंशकमुत्तमं॥ नामस्यो नु नमस्कृत्य परामृद्धिमवाप्नु
यात्॥ धर्मसंस्तवनं सूक्तं सर्वपापप्रमोचनं॥ इमाद्यति जपे छश्वद्रो इंद्रं सूक्तं द्विजः शु
चिः॥ आयुर्विद्यां धनं पुत्रानग्रहो श्वाश्नोत्यनामयान्॥ २२॥ नीरेश्वपत्य गोष्ठेषु दुःस्व ए॥
प्नेरिष्टमात्मनः॥ मा नो महांतमित्याभ्यां त्रिरात्रोपोषितः शुचिः॥ उदुंबरीश्च जु

कुर्याद्दधिमधाज्यसंस्कृताः ॥ सूक्तेन जुहुयादाज्यं सारावन्ते च कर्मणां ॥ ऊर्द्ध्वबाहुस्तु सू-
क्तेन तु ष्टावशतशोभनं ॥ छित्वा सर्वान्मृत्युपाशान् जीवेद्रोगैर्विवर्जितः ॥ तिष्ठंस्तु द्यन्तमादि-
त्यं समित्पाणिः शुचिः सदा ॥ चित्रमित्युपतिष्ठेत सूक्तेनानेन भास्करं ॥ उपास्मा इति सूक्तेन
चैतेन नित्यं मध्यंदिने रविं ॥ गणान्त्वपो हूते रिष्टं प्राप्नोति च धनायुषी ॥ २४ ॥ अधस्वप्न-
स्येति जपेत्प्रातः प्रातर्दिने दिने ॥ दुःस्वप्नं नुदते ह्येतदन्नं न चास्य भोजनाद्भयं ॥ उभेदुना-
मीति पुरारिषुच्च्य स्तु प्रकीर्तिताः ॥ ना [illegible] जपन्हन्ति रक्षांसि सपत्नांश्च नियच्छति ॥ निर्वर्त्य
पंचयज्ञांश्च कृत्वा चाग्निं संतानिकः ॥ ये देवासो दिव्यनया जपन्कामानवाप्नुयात् ॥
इंद्राविष्णू नमस्कृत्य विष्णोर्नुकमिति त्रिभिः ॥ समित्पाणिः शुचिर्भूत्वोपतिष्ठेद्धि-

नेदिने ॥ धर्मंबुद्धिं धनं पुत्रानारोग्यं ब्रह्मवर्द्धनं ॥ प्राप्नोति च परं स्थानं ज्योतीरूपं सनातनं ॥
आततायिनमायांतं दृष्ट्वा व्याघ्रमघोरकं ॥ नमाग्ररं निति जपं स्तेभ्य एव प्रमुच्यते ॥ वि
राज्ञोपोषितो रात्रौ जपेदास्सूर्यदर्शनात् ॥ उपास्थुत्य प्रयतः सौरीरुपातिष्ठेद्दिवाकरं ॥ रथै
नैनं पश्यंतिवै चौरास्तथान्ये पापकर्मयः ॥ एकः शतानि चाजेतत्स्करेभ्यश्चरन्यथि ॥
स्तेयं कृत्वा द्विजो मोहात्त्रिरात्रोपोषितः शुचिः ॥ सूक्तं जप्त्वा स्यवामीयं द्विप्रंमुच्येत कि
ल्बिषात् ॥ ज्ञातिपुत्रसुहृन्मित्रैर्यश्च राज्यं चिकीर्षति ॥ नित्यं संनियतो भूत्वा सूक्तं तु
मनसा जपेत् ॥ कयाशुभे । मतिपेश्च न्यांकृत्वा चार्यं चरपाहिं जे ॥ श्रुत्वापरं रहस्यं तु
गुरोरप्याह शौनकः ॥ इमं नु सोममित्येतेद्वैन्भौष्प्रयतो जपेत् ॥ सर्वान्कोमान १०॥

वाप्नोति न किंचित्स्यात्तकं भवेत्॥ पितृन्चित्यु पतिष्ठेत नित्यमन्नमुपास्कृतं॥ भ्रजये
द्यशनं नित्यं भुंजीयात्स्वर्दि कुत्सितं॥ २६॥ नास्य स्याद्दन्नजो व्याधिर्विषमप्यंन तामि
यात्॥ विषं वा पीत्वा तत्सूक्तं जपेत विषनाशनं॥ नावाग्यतस्तु भुंजीत नाशुचिर्नजुगु
प्सितं॥ दद्याच्च सूजये चैव जुहुयाच्च शुचिः सदा॥ तुष्टं यं नास्य किंचिस्यान्नान्नजं
व्याधिमाप्नुयात्॥ उत्पथप्रतिपन्नो यो भ्रष्टो वापि पथः क्वचित्॥ पंथानं प्रतिपद्येत
स त्वा वा कर्मगर्हितं॥ एनेनयेति सूक्तेन घृत्स्पृष्टं जुहुयाद्घृतं॥ जपंश्च प्रयतो॥ म
नित्यमुपतिष्ठेत जानलं॥ स्नात्वा जपेद्दन्त वर्णां नमस्कृत्य बृहस्पतिं॥ २७॥ वीरां
घनं वश्याप्नोति सुश्लोक्यं च नियच्छति॥ कंकतो नेति सूक्तं तु विषार्तः प्रयतो जपेत्॥

२१

विषघ्नं क्रमते चास्य सर्पाहिदृष्टि विषाणि तु॥ यत्कीटलूताप्सु विषं दंष्ट्रि रश्चिकजं नयतु॥ मूलं च तच्छिमं चैव जपंत्सर्वं व्यपोहति॥ धर्मं बुद्धिं धनं पुत्रान्सौभाग्यं ब्रह्मवर्चसं॥ आरोग्यं पुष्टिमायुष्यं पशून्त्रियं महद्यशः॥ त्रिरात्रोपोषितः स्नातः शुचिः तश्चरितव्रतः॥ प्राणायाम शतं कृत्वोपतिष्ठेत नरं तु॥ एकाहं करसंयुक्तः पादौ संधाय वाग्यतः॥२८॥ योजातवेदू तिसूक्तेन ऋषिं ग्रस्य मदं स्मरन्॥ शतसहस्रो जपेदेतद्दिं ड्डे श्रेष्ठितिवांततः॥ एकाहं लभते वित्तं द्व्यहात्सिद्धिमनुत्तमां॥ त्र्यहोभिस्त्रिभिरारोग्यं चतुर्भिरशनं बहु॥ पंचभिर्ब्रह्मवर्चस्यं षड्भिरायुः सुखावहं॥ सप्तभिस्तनयान्तुष्टिमष्टभिः प्राप्नुयाद्यशः॥ प्रियो भवति चेंद्रस्य प्रियं धाम २२॥

सगछति॥ रिपुघ्नं दस्रूशमनं रायस्पोषकरंपरं॥ ग्रामिति यस्सूक्तं तत्रूपेसुखवर्द्धनं॥ संध्य
योः प्रयतश्चैतत्रूपेन्नित्यं बृहस्पतिं॥ २१॥ उपतिष्ठेतसूक्तेन सर्वकामसमृद्धये॥ यो मे राज
न्निती मां तु दुःस्वप्नशमनीं ऋचं॥ जप्त्वा नाशयति क्षिप्रं दुःस्वप्नं ब्राह्मणः शुचिः॥ २२ प्रह्वो राम
मुपोष्यैकं नियतो ब्रह्मवित्तमः॥ प्रजार्थं जुहुयादाज्यं वरुणापयसिश्रितं॥ राकामहमि
तीमाभिः षष्ठ्यां शुक्लस्य पंचभिः॥ हविः शेषं स्वयं प्राश्य विंदते महतीं प्रजां॥ आधेना
ये भिरत्र तस्याद्वो रेण प्राणहारिणा॥ चतुर्दशीमुपोष्यैकां सूक्तस्य जुहुयाद्वसूं॥
श्रातेसूक्तेन रौद्रेण प्रत्यृचं वाग्यतः शुचिः॥ २७॥ पूर्वमाज्याहुतीर्हुत्वा थो पस्था
यशंकरं॥ हविः शेषेण वर्तेत कांतरमतंद्रितः॥ पूर्णे मासि जयेन्मृत्युं रोगे

ध्यश्च प्रमुच्यते ॥ अभिशस्ते तयामोहात्कुर्याद्वा कर्मगर्हितं ॥ स्नात्वा भुंजं जपेदश्वं
बीत्सूत्तमतं द्विज ॥ अघानिष्टास्थितोयस्तु पश्येच्छकुनिमुत्थितं ॥ अप्रशस्तं प्र
शस्तं वा स्थितोदयप्रयतो जपेत् ॥ कनिक्रदद्भिःसूक्ताभ्यामुपतिष्ठेत ततः स्व
यं ॥ शाकुनिं वायसं वापि मृगं दंष्ट्रिणमेव वा ॥ अप्यदृष्टैव जप्त्वा व्यमेतत्तस्क
रमोहनमेतत्तस्करमोहनं ॥ ३१ ॥ ॥ इति ऋग्विधाने प्रथमोध्यायः समा
प्तः ॥ ॥ ॐ ॥ कल्याणवादी वान्यो वा न वारोऽतिन दृश्यते ॥ जपेदेवनमस्कृ
त्य सिद्धार्थः संनिवर्त्तते ॥ न तस्यास्ति भयं किंचिद्दस्युभ्यो धनिवा कचित् ॥
तरत्यपि च दुर्गाणि स्वस्तिमांश्च सुखी भवेत् ॥ यस्य भुक्तं न जीर्येत न तिष्ठे १२ ॥

द्वाकृयंवन ॥ ध्यात्वासोत्तारमन्त्रस्याग्निरस्मीत्यृचं जपेत् ॥ विश्वामित्रस्य संवा
दं नद्यतिक्रमणे जपेत् ॥ प्राप्नुत्याचम्य विधिवदुदकस्याञ्जलिं क्षिपेत् ॥ नमस्त्ववद्ध्या
कृत्वेत द्योनित्यंहि समाचरेत् ॥ तेन नद्यः स्रोतसः पान्ति स्वं पुत्रमिव मातरः ॥१॥ भूयं
चास्य न विद्येत नदीतीरचरेष्वपि ॥ जलेचरेभ्योऽभ्रतेभ्यः शीतोष्णौ न च बाध्यते ॥
त्रणीं तितीर्षुः सरितं रमध्यमिति संस्मरेत् ॥ उर्ध्विन्युचं च मपां मध्ये जपेद्यो वै न
दीं तरन् ॥ स शीघ्रं तीरमाप्नोति गाधं वा विंदते द्विजः ॥ युक्तेनैव रथेन स्वयो पा पा
रं तितीर्षति ॥ ऋद्धञ्जर्मिरितीमां तु जपेत नियतः स्वयं ॥ प्रस्थानं प्रस्थितस्थै
व माममंडैरिति संस्मरेत् ॥ कापरिप्यशेषतः सुखापुनरायाति वै गृहं ॥ सूक्त

13

ऽप्रदातारंसुपुष्टार्थैसर्वदाविश्वचेतनं॥हत्वातद्धनंमन्त्रिभिर्लब्धेत्किंतेभवतिसंस्मरन्॥
इंद्रापर्वतितिसूक्तमायुष्यंद्रानिलंस्मृतं॥२॥वागिंद्रियप्रसक्तोयोनविद्यांप्रतिप
द्यते॥इंद्रियार्थान्यथार्थान्वायोनवेत्तिकथंकन॥विद्यावाधिगतायस्यप्र॥श्रेय
तपुनःपुनः॥ससर्परीस्थचौजपंद्वोमासोऽप्रतिपद्यते॥ऽनयासंप्रयातस्तुस्वि
रोगावावितिस्मरेत्॥ततस्तःकुशलेनैतिसिद्धार्थीस्त्रियानगुः॥यानाद्वम
पिभज्यंतंदृष्ट्वादुर्गेध्यानिद्विजः॥ऽभिद्यायस्त्वतिजपेद्दत्वमत्तबलंदधत्॥स
पक्षेचतुर्दश्यांत्रिरात्रोपोषितःशुचिः॥दक्षिणप्रवणेदेशेश्मशानस्थःसमा
हितः॥३॥रक्तोष्णीषसिपालिश्चवैल्चकेधोनिलाशनः॥सद्वाहंजुहुया १३॥

त्रैसं सार्षपं च वर्णान्वितं ॥ समिधो राजवृक्षस्य वसिष्ठ द्विबिणीः प्रहुनू ॥ यं द्विष्यात्
तस्य नत्वा तु शम्या केनास्ततं निशि ॥ = पुषिष्ठाय च तां कुर्याद्दि जिन्हेस्वस्ति भिर्द्विजः ॥ नर
उद्दिश्य नाम हो मोयं स सप्त रात्रं न जीवति ॥ व मिष्ठानां नतो हंजु तिं ब्रह्मेन्तत्कौशिको
दितं ॥ नास्य कश्चिं द्वध्योस्ति भूपतीनु द्धन्तो पिवा ॥ द्वाविंशा कं ज्ञ पेन्द्र न्नासाध्या
ति कनन्तु त्तमं ॥ पर्व सु प्रयतो नित्यामिष्टान्कामा समश्नुते ॥ ६ ॥ बृहस्पातिमजा
श्चव सवितारं ब भु मेव च ॥ स्नातव्रतो दिने दिने त्र चैः पायाभिरन्वहं ॥ बृहस्पत
इति पंचाह प्रत्य्रचं नु कुर्याह्वुतं ॥ कृत्वाग्नि मर्चयित्वा तु गंधमाल्यैः सधूपकैः ॥
ताः एवं देवताः पंच कामैरर्चंति पंचमिः ॥ रत्नैर पत्यैः पशुभिर्मरवेदी एन्छ घै
ण चायु वा ॥ ७ ॥ आग्नवेदादि गीता याः प्रसादजननं विधिं ॥ गायत्र्याः संप्रव

दयामि धर्मकामार्थमोक्षदं ॥ नित्ये नैमित्तिके काम्ये त्रितये तु परायणं ॥ गायत्र्यास्तु परं ना
स्तीह लोके परत्र च ॥ न ध्यानमिदं मुग्मो नी त्रिस्नानार्चे न तत्परः ॥ जपेद्ब्रह्मत्रयं धीमान
नन्यमानसः क्रियः ॥ कर्म निर्योजयेत्पश्चाक्कमशः स्वेच्छयापि वा ॥ यावत्[illegible] कुर्वीत
न लोपेत्तावत्तद्धुतं ॥ आदित्यस्योदये स्नात्वा सहस्रं शतमहं जपेत् ॥ आयु[illegible]रोग्यमै रा४
श्वर्यं धनं च लभते ध्रुवं ॥ त्रिरात्रोपोषितः सम्यक् घृतं हुत्वा सहस्रशः ॥ सहस्रं
लाभमाप्नोति हुताशे खादिरेन्धने ॥ पालाशसमिधां चैव घृताक्तानां हुताशने ॥ स
हस्रं लाभमाप्नोति राहुसूर्यसमागमे ॥ हुत्वा तु खादिरे वह्नौ सघृतं रक्तचंदनं ॥ १४॥
सहस्रं हेममाप्नोति राहुचंद्रसमागमे ॥ रक्तचंदनमिश्रं तु सघृतं हव्यवाहने ॥

हुत्वा गोमयमाप्नोति सहस्रं गोधनं द्विजः॥ यस्यास्तु गोमयेन गुटिकानां सहस्रशः॥ हुत्वा तां गामवाप्नोति घृताक्तानां हुताशने॥७॥ यवैरश्वांस्तिलैर्हस्तीन्महिष्यायाधकैस्तथा॥ शालितन्दुलहोमेन कन्यालाभमवाप्नुयात्॥ जातिचंपकराजार्ककुसुमानां सहस्रशः॥ हुत्वा वस्त्राण्यवाप्नोति घृताक्तानां हुताशने॥ सूर्यबिंबे जलमध्ये तोयं हुत्वा सहस्रशः॥ सहस्रं प्राप्नुयाद्धेमं शेषामिन्दुमये हुते॥ लक्ष्मीपापसंयुक्तो मलव्याधिविनाशकैः॥ मुच्येत सहस्रजप्तेन स्नायात्पयस्तु जलेन वै॥ यों दिशं सततं जप्त्वा न लोष्ठेन संव्रजेत्॥ चौराग्निमारुतोत्थानि भयानि न भवन्ति वै॥८॥ क्षीराहारो जपेद्यस्तु मासमेकं तु पोहति॥ हुताशी प्राप्नुयान्मेधां बहुविज्ञानसंचयं॥ हुत्वा वेतसपत्राणि घृताक्तानां हुताशने॥

सत्वाद्दूर्षा पयेद्देवं सार्वसार्वभौमं नसंशयः॥ सद्वो लाभस्सहोमस्य सत्याहूकृत्तिष्ठतेज्जूलात्तरा
इपादित्याभिमुखस्थित्वानाभिमात्रेजलेस्थुचिः॥ तिलानांलक्षहोमेन घृताक्ता नांहुताशने॥ स
र्वकामसमृद्धात्मा परं स्थानमवाप्नुयात्॥ यवानांलक्षहोमेन घृताक्तानांहुताशने॥ सर्वा
कामसमृद्धात्मा परांसिद्धिमवाप्नुयात्॥ (ॐ॥) घृतस्याहुतिलक्षेण सर्वान्कामानवाप्नुयात्॥
पंचगव्याशनो लक्षं जपं जातीश्वरो भवेत्॥ तद्देवस्थानलेहुत्वा प्राप्नोतिबहुशोधनं॥ अ
न्नाद्यह्नवनां नित्यमन्नाद्यंच भवेत्सदा॥ जुहुयात्सर्वसाध्यानामाहुत्ययुतसंख्यया॥
रक्तसिद्धार्थकान्हुत्वा सर्वा साधयते रिपून्॥ दूर्वां मधुसंयुक्तं हुत्वा सर्वं वशी भवेत्॥ हु २५॥
त्वानुकरवी (राणि) रक्तानिर्जनये ज्वरं॥ हुत्वा बिभीदकं तैलं द्वेषादेवप्रचाटयेत्॥

हुत्वा तु लिंब पत्राणि विद्वेषं जनयेन्नृणां॥ रक्तानां तंडुलानां तु हुता क्तानां हुताशने॥ हुत्वाव
समवाप्नोति शत्रुभिर्नसजीयते॥१०॥ भत्याननय न सिध्यर्थं मधुसर्पिः समन्वितं॥ भवेत्की
रंप्रदीप्तेग्नौ जुहूतस्तत्र शाम्यति॥ ब्रह्मचारी मिताहारो य: सहस्रत्रयं जपेत्॥ संवत्स
रेण लभते धनैश्वर्यं न संशयः॥ शमीबिल्वपलाशानामर्कस्य तु विशेषतः॥ पुष्पाणां
समिधां चैव हुत्वा हेम मवाप्नुयात्॥ ब्रह्मत्र्यंबकादीनां यस्या यत्तनमाश्रितः॥ जपे
द्वत्वं निराहारः सतस्यवरदो भवेत्॥ बिल्वानां लक्ष होमेन हुतात्क्तानां हुताशने॥
परांश्रियमवाप्नोति यदि नव्रुणाहा भवेत्॥११॥ पद्मानां लक्ष होमेन हुतात्क्तानं हुता
शने॥ प्राप्नोति राज्यं निखिलमसपत्नमकंटकं॥ पंचविंशति लक्षेण दधिक्षीरहुता

शनः॥ स्वदेहे सिध्यते जंतुः कौशिकस्य मतं यथा॥ एकाहं पंचगव्याशी एकाहं मारुताशनः॥
एकाहं ब्राह्मणान्नाशी गायत्रीजप उच्यते॥ शतेन गायत्र्यां स्नात्वा शतमंतर्जले जपेत्॥
शतेनापस्ततः पीत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते॥ गोघ्नः पितृघ्नो मातृघ्नो ब्रह्महा गुरुतल्पगः॥ सु
वर्णरत्नहारी च यश्च विप्रः सुरां पिबेत्॥ अयाज्ययाजनं कृत्वा कृत्वा वा कर्म गर्हितं॥ न
16 सीदेत्प्रतिगृह्णानो महीमपि ससागरां॥ ये चास्य दुस्थिता लौके ग्रहाः सूर्यादयो भुवि॥
ते यांति सौम्यतां सर्वे शिवा इति न संशयः॥१२॥ सद्युच्छेति जपं स्तूकं रुद्रो ध्रुवं स
मिद्धितः॥ अरातीनां हरेत्प्राणांस्त्रकोऽस्यापि च नाशयेत्॥ उपतिष्ठेत यो वह्निं प
रीत्य चादिने दिने॥ तं रक्षति स्वयं वह्निर्विघ्नतो विघ्नतो मुखं रक्षकौ अपद्यति तु १६॥

सूक्तेन योनित्यं शक्रमर्चति ॥ जपेद्वाथ नमस्कारैः शक्तो लभते वशान् ॥ कयेतिवा
न देव्ये न कुर्यात्स्वस्त्ययनं निशि ॥ जपेद्वा संधिवेलासु ब्रह्मेतत्पापनाशनं ॥ हंसः शु
चिषदित्यृचाशुचिरीक्षेद्दिवाकरं ॥ ऽपंतकाले जपं नेति ब्रह्मणः सद्म शाश्वतं ॥ आपि
ष्यपद्यमानस्तु स्थालीपाकं यथाविधि ॥ जुहुयाल्लेत्र मध्ये तु शुनं वाहास्तु पंचभिः ॥
यथालिंगं तु विहरेत् लांगलं च सबीवर्दैः ॥ इंद्रायच मरुद्भ्यश्च पर्जन्याय भगाय च ॥ १३ ॥
ऋष्टे धान्यायसीतायैः शुनासीरमथोत्तरं ॥ ऊर्ध्वं तु पृथगीतासां यजेद्देवताश्च देवताः ॥ वा ५
गंधमाल्योपहारैश्च फललाजासुरासवैः ॥ प्रवापने प्रलवने खल्यसीतोपहारयोः ॥
एताएव यजेन्नित्यं देवता विधिना शुचिः ॥ ऽप्रमो कर्म भवति सबिर्वृद्धीति सेवेदा ॥

त्रेत्रस्यपतिनेत्येतच्चैचपत्यंस्त्वंजपेत्॥ ईत्तेस्त्वर्यंहिजोनित्यंविंदतेत्रेत्रमुत्तमं॥ अपारस्त्वक
रेत्सुचरूणायजेद्देतेनमूषकान्॥ चित्रइंद्राजेत्यनयास्तुत्वाचारुपतिंसदा॥१४॥ ब्राह्म
णान्भोजयेदच्चकीनाशांश्चैवभोजयेत्॥ अपक्रमत्नःशांतिपरःस्वयमेवतुसिंचजेत्॥
भूमिभंगेगवांहिंसातृणांकीटादिनाशनं॥ एतेषुयत्कृतंपापंस्वल्पदानेनशुध्यति॥ धान्या
नांविंशकंभागंश्रोत्रियेभ्योनिवेदयेत्॥ विंशकस्यहिदानेनकृषिदोषात्प्रमुच्यते॥ स
मुद्रादितिसूक्तेनयःसदाजुहुयाद्घृतं॥ पूर्वोक्तेनैवविधिनासंयतात्माजितेंद्रियः॥ वि
ज्योतिषेतिज्वलन्मेघ्यावेछोज्ञातवेदसि॥ तमग्निःसर्वतःपातिभद्रेनाद्रविलोनच॥ वि २१॥
श्वानिनइतिद्वाभ्यांमृन्मयांयोवह्नि[illegible]भामवीति॥ सनरस्त्यापदःसर्वायशःप्राप्नो

आ गावइति सूक्तेन [illegible] गावो मातरः॥ उपतिष्ठेद्दूर्जं नीश्च यद्धेनाः सदा स्वयाः॥
त्वामिद्धीति प्रगाथेन उपतिष्ठेत क्रतुं॥ मध्याह्ने संध्ययोश्चैव जपंश्च न मगाद्रुपात्॥
२१॥ उपेति [illegible]स भीरा क्षो दुंदुभीं संस्पृशेद्बुधः॥ ओजो बलमवाप्नोति शत्रूंश्चैव विनि
यच्छति॥ पाणि नात्र [illegible] गृह्णाय इति योभ्यसेन्नू॥ सोधीतस्यास्य सूक्त
स्य फलं [illegible] प्राप्नोति नान्यथा॥ सूक्तान्ते सत्त्वाग्नावीरिणे वोदके पि वा॥ निक्षि
पेत्तद्धयत्नेन तथा ह्यन्यत्र भयापहं॥ तृणपाणिर्जपेत्सूक्तं रक्षोघ्नं दस्युभिर्वृतः॥
न भयं विद्यते किंचिद्दस्युभ्यो रिभ्य एव च॥ ग्रहात्रिपद्यमानस्तु पंथानं धनकां
क्षया॥ रूपेसो [illegible] नियत्नेन [illegible]मिति जपेन्नरः॥ ये के च ज्मेत्यृचं चैव तां ध्यायन्नि

शि दिवौकसः॥ प्रग्नौ हुत्वैतया चाज्यं दीर्घमायुरवाप्नुयात्॥२४॥ वयमुत्वेति सूक्तं
तु पौष्टिकं वृद्धिए वर्द्धनं॥ नित्यं जपेच्छुचिर्भूत्वा धनं विंदत्यभीप्सितं॥ यस्य नष्टं भवेत्किं
चिद्द्रव्यं गो द्विपदं धनं॥ नश्येद्वा धनियो मोहात् संप्रश्नं स जपेन्निशि॥ इयमित्येतदाद्यं
तं सूक्तं सारस्वतं द्विजः॥ नित्यं जपेच्छुचिर्भूत्वा वा[illegible] भवति बुद्धिमान्॥ संवृग्मिति ग्मी ४
तु यत्सूक्तं मध्यचं चैव मंत्रं स्मृतं॥ तज्जपन्प्रयतो नित्यमिष्टं काम समश्नुते॥ या
आङ्गिभिन्न यत्सूक्तं तत्सपत्ननिबर्हणं॥ बृहस्पतिं नमस्कृत्वा सपत्नान्स्व[illegible]एतेब
द्ध[illegible]॥२५॥ एनस्त्री वाभिशस्तो वा अत्वा वाक्यमगर्हितं॥ सौमा रौद्रं जपेत्सूक्तं २०॥
मेनस्व मेनोऽव्यपोहति॥ जुहुयाद्वाय एताभिः संज्ञिर्नित्यं घृतं ततः॥ वारुणीभ्यः

नि

सपाशेभ्यो मुच्यते शं तथाप्नुयात् ॥ जीमूतसूक्तस्य विधिं यथालिंगमवेक्ष्य वै ॥ आभिः
कर्माणि कुर्वीत रथांगानां यथाविधि ॥ संग्राममनुप्रयातस्य राज्ञश्चैतत्त्रयाजयेत् ॥
सर्वाण्यंगानि रथ्यान्यश्च सदश्वांश्चानुमंत्रयेत् ॥ यत्नेव देशं गच्छेत शत्रुं वाप्यनुमंत्रितः ॥
नाजित्वा विनिवर्त्तेत परं हि ब्रह्मणो बलं ॥ २८ ॥ पुत्रानायुरथारोग्यं य इच्छेद व्ययं सु
खं ॥ सोग्निं नरद इति सूक्तेन जुहुयादाज्यमन्वहं ॥ प्राग्नयेयस्त्रिभिः सूक्तैः संध्य
योर्जपमारभेत् ॥ न रक्षोभ्यो भयं वेत्ति धनं शाप्नोति चाक्षयं ॥ उपाभि त्वायः प्र
गाथेन नित्यमर्चति वज्रिणं ॥ स श्रियं विपुलां भुक्ते प्राप्नोति [illegible]धनायुषी ॥ शंव
तीः शंन इंद्राग्नी इत्येतेन संततं जपेत् ॥ न रक्षोभ्यो न भूतेभ्यो व्याधिभ्यो न भ

२१९

यं भवेत्॥ निचेरुः कामो रोगार्त्तो भगस्सूक्तं सदाभ्यसेत्॥ निनेशं विंदते क्षिप्रं रोगे
भ्यश्च प्रमुच्यते॥२५॥ द्रुमाइति जपेन्नित्यं शैद्रं सूक्तं द्विजः शुचिः॥ नञ्जपन्नुजाया
वितैस्स्वयं चैव तरिष्यति॥ उत्तितीर्षुरपीयस्तु शंके स्रोत्याः समागमे॥ समुद्र ज्येष्ठाद्र
ति जपे सूक्तमेतद्भयापहं॥ आदित्यदेवते सूक्ते रिपुघ्ने रोगनाशने॥ जपेत्स्र
तः शुचिर्नित्यां रिपुरोगैः प्रमुच्यते॥ वास्तोष्पते प्रतीत्येतत्सूक्तं वास्तोष्पतिं जपेत्॥
स्नातः स्रुत्वा वेश्च देवं परं ब्रह्मेत् प्रमुच्यते॥ अमीवहेति सूक्तेन भूतानि स्वाप
येन्निशि॥ न हि प्रस्वापनं किंचिदीदृशं विद्यते क्वचित्॥२६॥ संबाधे विषमे दु
र्गे बद्धो वा निर्गतः क्वचित्॥ पलायन्वा गृहीतो वा तस्करैः सज्जपेदिदं॥ २९॥

ऽपमीव हाविश्ववतीमुद्धृत्यान्याः प्रयोजयेत्॥ सूक्तमेतज्जपेन्सर्वं मिति मन्येत शौ
नकः॥ त्रिरात्रं नियतो नश्नं छूपयेन्मायसंचरुं॥ तेनाहुतिशतं पूर्णं जुहुयात्सर्पि
षा द्विजः॥ समुद्दिश्य महादेवं त्र्यंबकं त्र्यंबकेत्यृचा॥ एतत्पर्वशतं जप्त्वा जीवेद्व
शतं सुखी॥ तच्चक्षुरित्यृचास्नात उपतिष्ठेद्दिवाकरं॥ उद्यंतं मध्यगं चैव दीर्घमा
युर्जिजीविषुः॥ २७॥ राज्याऽपरकाले यउच्छाययत्र यतः शुचिः॥ व्युष्टाद्युपति
ष्ठत षड्भिः सूक्तैः कृतांजलिः॥ प्राप्नुयात्स हिरण्यादिनानारूपं धनं बहु॥ गाः
श्वानुरूपान्धान्यं स्त्रियो वासांस्यन्नाविकं॥ कवासुवासुचितिष्ठुजपन्बद्धः प्र
मुच्यते॥ तिष्ठन्रात्रौ जपेदेनां विपाशः संप्रमुच्यते॥ ऽपहोरात्रं स्थितश्चैवमन

न्त्रं स्याद्विचेष्टितः॥ अयःपाशास्फुटं त्वस्य दारुपाशास्तथैव च॥ स्योनेति पृथिवीं देवीं
प्रपद्येन्नियतः सदा॥ उपेदेनां च तत्रापि भूमिपाशात्प्रमुच्यते॥२८॥ यत्किंचित्पात
कं कुर्यात्कर्मणा मनसा गिरा॥ यत्किंचेदं वरुणेत्यृचं जप्त्वा प्रमुच्यते॥ अपि गम्यागम्
नैश्चैतत्प्रायश्चित्तं विधीयते॥ अन्यत्र गुरुतल्पाद्व तस्मात्पापात्प्रमुच्यते॥ द्वादशाह
मभुंजानः स्वर्गो गागमने जपेत्॥ अर्द्धमासमभुंजानः परिविदारेष्वसंवसन्॥ दूर
मापः प्रवहत यत्किंचेदमस्तं पुनः॥ इति चैतां जपेद्यः प्रविशेत्तेषु कर्मसु॥ इन्द्रा
विष्णू नमस्कृत्य तु कुर्याद्राज्यमन्वहं॥ सूक्ताभ्यां परएताभ्यां यइच्छेद्भूतिमात्मनः॥२९॥
आस्य दद्यूं विगाह्याभः प्राङ्मुखः प्रयतः शुचिः॥ सूक्ताभ्यां तिस्र एताभ्यामुपतिष्ठे

द्दिवाकरं ॥ अनश्नतानुजप्तव्यं दृष्टिकामेन यत्नतः ॥ पंच रात्रे व्यतीते तु महद्दर्ष सिवा
प्नुयात् ॥ योरिभिः प्रतिपद्येत भिशास्ये तवा मन्यया ॥ उपोष्यैकं त्रिरात्रं सञ्जुहुयाद्दा
ज्यमन्वहं ॥ इंद्रामो मेति सूक्तं तु जपेद्भानौ तत्परं ॥ किंचिद्दद्याद्द्विजेभ्यो तेस्य
गुते सर्वे शात्रवान् ॥ यस्यालु पोद्भूतं मोहाद्ज्ञात्यै वा संस्पृशेद्द्विजः ॥ उपोष्या
ज्यं च जुहुयाद्घमन्नेवैतपा इति ॥ ३० ॥ असंभ्राजन्निति त्वे तज्जपन्नीचे दि
वाकरं ॥ उद्यंतमुपतिष्ठेत स्नात्वा स्नात्वा दिने दिने ॥ अभियुक्तो भवेद्य
स्तु विवदेद्वापि केनचित् ॥ निर्जित्य स गणान् छत्रून्नर्द्विषद्वा वारं पराजये
त् ॥ शमग्निरग्निभिश्चेति प्रपद्ये द्वायु भास्करो ॥ अग्निं जयमनतस्तु त्वाम

हृल्लेखात्प्रमुच्यते॥ नहीतियश्चतुष्केण स्नात्वा वै प्रातरुत्थितः॥ द्वौ मासावुपति
ष्ठेत सप्तायेति मया स्वयं॥ तच्चंजप्त्वा यदित्येतस्नात्वा भ्यर्च्य पुरंदरं॥ प्राप्नुयान्म
नसा न्कामांश्च पूज्य वसुरो विषः॥ आद्यानि त्रीणि सूक्तानि पंच वाग्ने बृहन्निति॥
अद्भुतथ्यां त्यानि सूक्तान्यग्निं नरइनीतिच॥ प्रजन तानीति वा ध्यायं भोजनात्प्राक्प
ठेदिदं॥ सर्वान्कामानवाप्नोति मुच्यते सर्वकिल्बिषैः॥३१॥ प्राग्भोजनमिदं ब्रह्म
मानवानां महर्षिणां॥ सर्वाह्ले जपतो नित्यमर्थसिद्धिः परा भवेत्॥ अग्निनेत्या
श्विनं सूक्तं चतुर्विंशकमन्वहं॥ जपेत्प्रातः शुचिर्भूत्वा नासत्याश्वि सुव्रतः॥ आयु २३॥
यात्परमामृद्धिं द्रविणं चोर्जमेव च॥ समिद्धेति जुहोत्यग्नौ सूक्तेन घृत्स्नचं द्वृतं॥ स

सिद्धिमतुलां प्राप्य समानां जीवते शतं ॥ द्विचत्वारिंशकेनेहस्तूक्तेनाद्येति वज्रिणं ॥ विष्णुं सख्यं
महेन्द्रेण सपत्नांस्तरणुते बहून् ॥ प्राप्नुयाज्जपतो ज्ञातिप्रश्ने कृत्वा विधानतः ॥ २२ ॥ तस्मा
त्सूर्वाह्निको ध्यायः स्मृतोयं शिष्युनाशनः ॥ वृा शंमहीति च जप्त्वा प्राप्नोत्यारोग्यमेव
च ॥ दुःस्वप्नघ्नीः पराजप्त्वा प्रातः पापैः प्रमुच्यते ॥ शंनो भवेति द्वाभ्यां तु भुक्त्वान्नं प्रय
तः शुचिः ॥ हृदयं पाणिना स्पृष्ट्वा न्यो जीवेदगदः सुखी ॥ यतो भयं विजानीयात्तस्यां
दिशि यतव्रतः ॥ शुचौ देशेऽग्निमाधाय जुहुयादिंद्रमर्चयंश्च ॥ यत इत्याज्यमुत्सूतं पा
ड्डिर्गंधानि नैवेद्यं च ॥ पायसं दधि मंथं वाप्यपूपान्वाभ्युपहारयेत् ॥ =पहो रात्रमुपोष्यैके
कं सिसान्वा घृतमेव वा ॥ २३ ॥ उत्वामदंतिति स्नातो हुत्वा शक्रन्त्रमापयेत् ॥ ब

द्वीवापद्यरुद्धो वा वाग्यतः प्रयतो जपेत्॥ त्यान्नित्यादित्यदैवत्यं सद्यो मुच्येत बंधनात्॥
यद्यावदिति जपेन्नित्यं प्रगाधं नियतः शुचिः॥ स कीर्त्तिमतुलां प्राप्य सर्वान्कामान्समश्नु
ते॥ त्वनो अग्नइति सूक्तेन दुःखार्त्ताग्निं द्वृ तेन तु॥ पालितो निश्वतो दीक्षा प्राप्नुयाद्द्विजान
धि। ५ रविं॥ इपातु सूक्तेन सततं धनं याचेत्पुरंदरं॥ प्रसमित्या एयेतु सैमे धनं यच्छति वृत्रहा॥
कन्यावारिति सूक्तं तु सततं नियतो जपेत्॥ ३४॥ त्वग्दोषरोगी तथा लोमन्नी द्विषंतूस्मात्प्र
मुच्यते॥ यदद्यकच्चेत्युदिते रवौ स्तुत्वा पुरंदरं॥ गृणं नपोहते रिष्टं दवथ्यं वा कुरुते जग
नेह गत्॥ यद्वागिति द्वृचं नित्यं गौरीयो वीति सुव्रतः॥ तस्य नासे स्वकृता वाणी मुखादुच्च
रते कचित्॥ वरामरहानिति द्वृचं र्कमुपतिष्ठेद्वृचं पठन्॥ बुवन्नपमन्र तां नागांलि २४॥

वचोविदमिति ह्येतां जपन्चापं समश्नुते ॥ २

यतेनानृतेन सः ॥ सूर्ये चंद्रमसि ज्योत्स्नामियं येत्यनुसेवयेत् ॥ चंद्र दृष्टिस्त्वनिर्निर्णे ॥
वर्चस्वी दृष्टिमान्भवेत् ॥ प्रजा हेति जपंस्नात्वा न योनिं ब्रजति जायते ॥ मातेति गा
मुपस्पृश्य जपन्गास्तु समश्नुते ॥ पावमानं परं ह्येतन्नवमं मंडलं जपेत् ॥ स्नात्वा
शुचिः शुचौ देशे सपवित्रः सकांचनः सपवित्रः सकांचनः ॥ २५ ॥ ॥ इति ऋग्वि
धाने द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॥ ॐ स्वादिष्ठयेति गायत्रीः पावमानीर्जपेद्द्वि
जः ॥ पवित्राणां पवित्रं तु पावमानीर्यतो जपेत् ॥ यतो सुनिमज्यासु सर्वपा
पैः प्रमुच्यते ॥ एतासां कीर्त्तनं पुण्यं स्मरणं धारणं तथा ॥ याथातथ्येन वङ्गा
त्वा ब्रह्मलोकं समश्नुते ॥ एतेषां तु यथोक्तानां गुणवद्यद्यदुत्तरं ॥ कीर्त्तना

ज्जुभवेत्सूतः स्मरणात्स्मरते परं॥ धारणाद्ब्रह्मणामिति पूतात्मा विजितेंद्रियः॥ याश्चा ता१
तथ्ये न च ज्ञात्वा ब्रह्मणो विंदते परं॥ श्रावयेद्देवतास्तथ्ये ब्राह्मणांस्तु जतोयतः॥२॥ श्री
णाति देवतां तच्च स मर्द्दयति कर्म च॥ पित्र्येपि दन्प्रीणयति श्राविताश्रयतात्मना॥ ज्ञ
त्वा दोषांस्तु महतो पापयादीन्प्रपीयच॥ जह्मातरस्य मंदीयं प्रविश्यापस्त्रिहाष्टु चिः॥
स्तत्रयंच भवेद्दत्तं पितृभ्यः परमं मधु॥ यः पावस्तानीरध्येति पूतात्मा विजितेंद्रियः॥
तस्य कामदुघा न्सत्वोपतिष्ठंति धेनवः॥ आयुर्बलं यशो वित्तं प्रजां कीर्त्तिं मनामयं॥ स्वा
ध्यायपुण्यमतुलं पूतः प्राप्नोति चाक्षयं॥ अशक्तस्तु जपेदृक्त्रिंशद्देवानसीर्जचः॥
सप्तर्षिभिस्त्रयाप्रोक्ताः पवित्रस्य च याः पराः॥ सर्वाद्विषष्टिः प्रोक्तेयं पवस्तत्वृषिसत्तमैः॥२॥ २४॥

सन्निधान

र्वकल्मषनाशाय पावनाय शिवाय च॥ स्वादिष्ठयेति सूक्तानां सप्तषष्टिरिहोदिता॥ दशोत्तरान्यु
तांश्चैव पावमानीः शतानि षट्॥ एतज्जुहुयाज्जपंश्चैव घोरं मृत्युभयं जयेत्॥ व्याधिभ्यः परि
मोक्षं च लभते नात्र संशयः॥ प्रतिग्रहस्याप्रतिग्राह्यस्य भुक्त्वा चान्नं विगर्हितं॥ जपंस्तरत्समं
दीयं प्रविश्याप स्वाहा शुचिः॥ पावमानं परं ह्येतदपसाम अपनोदनं॥ आलोनाय मयसाध्या
येदंते देवानिन्द्रानृषीन्॥ उपोष्याज्यं च जुहुयाद् अग्निं सोमं च पूजयेत्॥ सरस्वती चा
वर्षीत पयोम्बु मधु सर्पिषा॥ आध्यात्मिकं पवित्रं ते सूक्तं जप्त्वा शुचिः शुचिः॥ २॥ गति मि
ष्टामवाप्नोति विंदते चेह हृद्द्वयः॥ मंडलं पावमानं तु जपेत्त्र्यहमुपोषितः॥ नाशयेद्
ब्रह्महत्यां वै वसिष्ठवचनं यथा॥ नानानमिति सूक्तान्यंतकाले जपेत्स सत्॥ जप्त्वै
वैव परं स्थानममृतत्वं स गच्छति॥ पापो हि छेति नियतः प्रयुंजीत सदा द्विजः॥

स्नानार्थं शुद्धिकामस्तु जपेत त्रिः समाहितः॥ अप्सु चैव निमज्जित्वा त्रिः पठेत्तु समाहितः॥
२२व ब्रह्महा तु कपालेन खट्वांगी चीरसंवृतः॥ चरेद्द्वादश वर्षाणि स्वकर्म परिकीर्तयेत्॥
ऽजपन्न न सेवेत तदापोहिष्ठेतिं संस्मरेत्॥ ऊर्द्ध्वं तु पंचमाद्वर्षाज्जपेदेवसहस्रशः॥
26 ऽपरस्तु त्रिसाहस्रो जपस्यात्त्र्यहं सदो॥ पूर्णे तु द्वादशे वर्षे ब्रह्महा विप्रमुच्य
ते॥ ८॥ समेत्य ब्राह्मणा ब्रूयुरयं तं चरितव्रतं॥ अचरितं भवेत्किंचिन्मिथ्यावा
दीयते पुनः॥ दशावरान्दशपरान्हन्योऽस्त्वमन्ततं वदन्॥ ॐ भो३ इति वदेद्विप्रे
र तु स्नातः शुचिर्जपेत्॥ स्थालीपाकेन कुर्वीत सोमगायै व्रतचारिणः॥ एवं समु
च्यते पापात्सावित्रीं प्रतिपद्यते॥ ब्रह्महा तु पुराशक्रस्त्वाष्ट्रं हत्वा द्विषिं प्रभुं॥ सं २६॥

धुद्दीपस्तमेताभिरभिषिंच्यसमाचयन्॥ ब्रह्मस्वंचगुरोर्द्रव्यंस्तेयंकृत्वाजपन्निमाः॥ =प्र
नेनैवविधानेनषड्भिर्वर्षैः प्रमुच्यते॥५॥ ब्रह्महाचसुरापश्चनियमेनजपन्निमाः॥ =प
नेनैवोपचारेण ब्रह्महाइवमुच्यते॥ ब्राह्मणस्यरुधोद्धमन्यजपेदेतानिपात्यच॥ =ब्रह्म
निपात्योपूर्वसदेकाहमवगर्यस॥ शोणितंतुप्रहारेणत्याघस्सकथंचन॥ त्रिरात्र
त्रिरात्रमेवोपवसेज्जपेदेताः प्रसाद्यतं॥ ज्ञातरुच्छायसततंकुर्यान्मार्जनमार्जन॥ =त्व५
रात्रौकृतस्यपापस्याविज्ञातस्यतुनिष्कृतिः॥ सायंदनित्यमेताभिः कुर्यान्मार्जन
त्व४ मार्जनं॥ दिवाकृतस्यपापस्याविज्ञातस्यनिष्कृतिः॥६॥ उपतिष्ठेतराजा
नंयस्मस्तैनवेद्विजः॥ स्थालीपाकंचकुर्वीतपदयोर्मध्येदेवतं॥ =प्र

न्यां च चतुर्दश्यां यजेत हविषाग्रयं ।। परेयिवांसमित्येतत्सूक्तमत्र प्रयोजयेत् ।। पुरा
युषः प्रमीयेत न जातु स कथंचन ।। प्रीयन्ते तस्य यमो राजा स्मृतिं चोते प्रयच्छति ।। धर्म
राजाय स्वाहेति मंत्रं तेजु कुर्याद्धविः ।। वैशाख्यां पोर्णमास्यां नु कर्म नित्यं प्रयोजयेत् ।।
ऽयने पर्वसु स्नात्वा यः प्रदद्यात्तिलोदकं ।। यमाय सगणायैव तद्भयं न स विंदति ।।
मृत्युमेव प्रपद्येत परं मृत्यो जपं द्विजः ।। नक्तभोजी मिताहारः परिसंवत्सरं सदा ।।
७।। नैनं पुरायुषो मृत्युर्नयते स सुत प्रजं ।। फलाहारो जयेन्मृत्युं त्रिभिर्वर्षैर्मितां
शनः ।। षष्ठे काले तु भुंजीत फलं मूलमथापि वा ।। स्नानासनाभ्यां विहरेदुदके
शिशिरे वसेत् ।। ग्रीष्मे पंचतपास्तु स्याद्वर्षास्वभ्रावकाशकः ।। एवं युक्तो जये २१।।

मृत्युरोगेभ्यश्च प्रमुच्यते ॥ भ्रातुर्भार्यामपुत्रस्य संतानार्थं मृते पतौ ॥ देवरोन्व दे१
रुरुत्तंती मुदीर्घेति निवर्त्तयेत् ॥ ऋतुकालेतु संप्राप्ते ह्यद्दताभ्युक्तोथवाग्यतः ॥
न३ एकमुत्पादयेत्पुत्रं न द्वितीयं कथंचन ॥ दशाशान्तरंतु शान्त्यर्थं मङ्गनइति संस्म
रेत् ॥ नित्यं जपेच्छुचिर्भूत्वा मानसं विंदते सुखं ॥ ८ ॥ फलाहारो भवेन्मासं मासं चापः
पिबेत्ततः ॥ वायुभक्षो भवेन्मासं जपन्नेतत्सहस्रशः ॥ न तु सेवा स्यात्सिध्यंति स
श्य३ र्वे कामाः समीहिताः ॥ दिव्यान्पश्यति गंधर्वान्सिद्धान्पश्यति चारणान् ॥ = पंतद्भि
ज्ञत्यस्माल्लोकादाकाशको भवेत् ॥ दूरात्पश्यति दूराच्च शृणोति परमेष्ठिवत् ॥
प्रदेवत्रेति नियतो जपेत मरुधन्वसु ॥ प्राणांतिके भये प्राप्ते हि शमं मः सविंदति ॥

वैभीरकांस्तु रात्रीन स्नानां धैर्यपरिवासयेत् ॥ पुष्पैरवकिरेद्देवं नास्तापयित्वा विहायसि ॥
८॥ संहत्यपादौ तां रात्रीं तिष्ठन्न्स्तुतिं जपेत् ॥ प्रावेपामित्यृचं त्वेतां मनसैव ज
पेन्निशि ॥ सुप्तायामुदिते सूर्ये जपन्वादेवनं व्रजेत् ॥ एतामेव जपेन्नित्यं जयत्य
न्यैर्न जीयते ॥ यमेवन्नेतुमिच्छेत स्पृष्ट्वा मूर्द्धनि तं जपेत् ॥ सूक्तेशेषं जयत्यन्या
जीयते न स केनचित् ॥ अप्रबुध्य मुपासानं केत्येने स्वस्त्ययनं जपेत् ॥ नमोमित्र
स्य वरुणस्य च ॥ ऋतसदृतिनित्यशः ॥ अपसैव वीरात्मनैका यं ये नो भयः प्रमुच्यते ॥
जुष्ट तयाज्ञां नैद्धूया न्नित्यमेनोभ्यो विप्रमुच्यते ॥१०॥ दिवसस्यारीतिस्तं केतुं जपेत्सुखी
समन्वितः ॥ सर्वत्र लभते श्रद्धां श्रद्धाकामः समाहितः ॥ मा प्रगामेति जपेत् संमूढो २८ ॥

व।

गाहनेनिशि॥ स्वस्ति मा नेति पंथा नं विंदते परं सुखं॥ ह्रीणायुरिति मन्त्रेण यः कं
चित्सुहृदं प्रियं॥ यत्तेयममिति स्नातस्तस्य मूर्द्धानमालभेत्॥ सहस्रत्वं पञ्चा
ह्रं जपेदायुर्लभेत् स॥ घृतेन सिंधुद्वीपस्य स्नातेनेनं प्रलेपयेत्॥ संविशं च्छयने
नित्यमेतन्मंत्रं जपेत वै॥ पुत्राज्ञार्यं प्रियं चान्यमात्मानं वा समालभेत्॥ ११॥ जी स्य शेनतः
वावृत्तिं प्रयुंजीत नित्यमेतां घृतेन तु॥ स्नातास्याभ्यज्य सर्वाणि सुखी भवति विज्व
रः॥ इदमिद्धेति मंत्रोयं सहस्रं संनिरुध्यते॥ अर्द्धमासं हविष्यान्नमर्द्धमासं
पयः पिबेत्॥ उपोष्य वापरं पक्षमरण्ये सलिलेशुचौ॥ औदुंबरे ध्मं प्रज्वाल्य
जुहुयात्पावके घृतं॥ स्त्रुक्स्त्रुवौ च मसश्चैव सर्वमौदुंबरं भवेत्॥ जुह्वाहुति

सहस्रंतु तेन कामेन प्रयुज्यते॥ उपमोद्यमेव कूर्मेतज्जानीयात्सिद्धिमेव तु॥ यद्यर्थमप्य
र्द्धमेवैतत्फलं चास्य प्रयच्छति॥१२॥ चतुष्पथे वा न्नकामः पादित्याभिमुखो वृतः॥
जुहुयाद्धनकामस्तु सहस्रं भोजयेद्द्विजान्॥ पशुकामो जपेद्गोष्ठे जुहुयाद्वा
घृतपोषितः॥ विधिनानेन नियतः सहस्रं विंदते पशून्॥ लोहलोहितहेमानां
कारयेत्त्रिवृतं मणिं॥ सहस्रसन्निधौ चैव संपातानभिज्ञतो भवेत्॥ तत्वा सह
स्रसंपातं शिरसा धारयेत्तु तं॥ पाणिनावाप्सु चिर्भूत्वा सहस्रानुचरो भवेत्॥
परावृतः स्वस्त्ययनं स्नातकस्य विधीयते॥ स्वर्गकामश्च तं नित्यं जपेत्तु
नियतव्रतः॥ ह॥१३॥ बृहस्पतेः प्रथममिति नित्यं स्नानस्तु तिं जपेत्॥ २९॥

ज्ञानवाञ्छ्रवति श्रीमाननन्तां विंदते श्रियं॥ अलक्ष्मीनाशनार्थं तु पयोमन्त्रो म-
वेद्द्विजः॥ वयः सुपर्ण इत्येतां जपन्वै विंदते श्रियं॥ तमसा प्रावृतो यस्तु मन्ये-
तात्मानमात्मनि॥ अश्रियावाप्यथाविष्टो जपन्नेतां प्रमुच्यते॥ आदित्यप्रीजातरुद्धाय
विन्दन्तीते तथा सदा॥ चक्षुष्मान्भवति श्रीमान्लक्ष्मीं चाप्यवाप्नुते॥ न नं विराधे[illegible] ऋ४
तां तु जपन्द्विजः समाहितः॥ विहाय कल्मषं सर्वं ब्रह्माप्नोति सनातनं॥ अपनयाष-
पर्वं सुस्नात्वा यः प्रदद्यात्तिलोदकं॥ यमाय सगणायैव तद्भवेंन सविंदति॥ य-
स्ते मन्यो इति सहसा सपत्नान्मे जयेत्विमे जपेत्॥ वृते नाभिदघ्नं तद्वाभ्यां धारयेदाय-
समणिं॥ १८॥ तुंदूयासोयसं शंकुनाभ्यामेवचनुर्दृशी॥ खादिरे सुसमिद्ध-

द्वेषो सपत्नान्प्रतिबाधते॥ यथाहि परमं ब्रह्म गुह्यं पावनमद्भुतं॥ तथा संवननं ह्येषा
न ह्यस्माद्विद्यते परं॥ उपोष्य द्वादशाहानि जपन्निमन्त्रविं सदा॥ तन्मनाः प्रयतः सं
स्यात्त्रिरह्नो ऽनुपयादपः॥ अं तेनु द्वादशाहस्य सुचोद्देशे समाहितः॥ पुंसः प्रतिकृतिं
कुर्याद्धूमो पांशुमयीं तथा॥ तस्या हृदयदेशं तु समाक्रम्य जपेद्धविः॥ अमोघं
कर्म जानीयाद्दहो रात्रेगते सति॥ २५॥ अहेण धनिनं वैश्यं वत्त्ररात्रेणाद्वात्रियं॥
राजानं पंचरात्रेण षड्रात्रेणाहि जोत्तमं॥ तपस्विनं सप्तरात्रात्कुपेद्भुञ्जीत चैव नं॥
अपि वीणाक्षितः स्नातो जपेद्दत्तसदास्थितः॥ यद्दृच्छेद्दृशमाने तु हीनं च परिवर्जये 30॥
त्॥ सहस्रसंपातन कुर्तं बिल्वानां चूर्णमावपेत्॥ उषद्दपाने वशाने तु तज्जनं हि प्रमानयेत्॥

मातर्यात्मनि पुत्रेषु पितृभ्रातृसुहृत्सु च ॥ हृदयमेतत्प्रयुंजीत शिरसा धारयेद्गुरुं ॥ सुमित्रं तु
परिष्वज्य मूर्द्ध्न्याघ्राय चात्मजं ॥ ९६ ॥ हृदयमेतन्मंत्रं युंजीत शांत्यर्थाय सुखाय च ॥ उपसंसि
द्धि संवनने पांसु प्रति कृतिं पथि ॥ मन्त्रांस्तान्जुहुयाद् अग्निं घृतेन आहुतोपरि ॥ क्षत्रियस्य तु
तैलेन सार्षपेण विशामपि ॥ ज्ञापयसीवा प्रतिकृतिं मन्त्रिमध्ये निधापयेन्नु ॥ तां च प्रज्वलि
तां मत्वा जुहुयान्मन्त्रनाः शुचिः ॥ उग्रेण मनसा हृन्या क्रुद्धश्च जुहुयाद्धृतं ॥ यथा यथा प्र
ज्वलिते हृदयं तेजा नवे दसि ॥ दीप्ता प्रतिकृतिं विप्रस्तथा संवशमेष्यति ॥ श्मशानदग्ध
पांसूनां कुर्याद्द्विदिं विलक्षणां ॥ ९७ ॥ बैभीतके धौ ज्वलिते लौहं प्रतिकृतिं न्यसेत् ॥ सर्द्ध
रात्रे स्थिते तैलं सार्षपं लवणान्वितं ॥ तत्र शरमयं कुर्यात्स्वरस्तरं प्रतिलोमतः ॥ त्रिषु शं

कुष्टुवासीनो जुहुयाद्दुःस्वप्नदर्शनः॥ मुक्तकेशो वधं चैव क्षुरश्चिरेण प्रसाधयेत्॥ इयथवा निवरेद्देवं
जुहुयाद्दात्मशोणितं॥ वशं नयति राजानं स्त्रियं जनपदं पुरं॥ पुष्टिकर्मणि कर्त्तव्यं हृदयेनोक्तं
दा३ यतात्मना॥ इयनागसिन कुर्वीत ब्राह्मणीभिर्दधिसंयुतं॥ स्तरूपवत्सायाश्च गोः पयसा सा कर्त्तं ३
धयेच्चरुं॥ ३०॥ सहस्रसंपातहुतं पाययेद्दुस्समयजं॥ स्तहस्राजुच्चरोवत्सस्य स्याद्दोगै
र्विवर्जितः॥ गाश्चैव पाययेत्ताश्च भवंति व्याधिवर्जिताः॥ पुत्रांश्च प्राशयेन्नित्यं श्रियान
न्यांश्च सज्जनान्॥ निरामयाश्च स्निग्धाश्च भवंति विगतज्वराः॥ स्त्रियं चेदभिमन्येत तस्याः
संवननं महत्॥ श्रीहीणां नखभिन्नानां तंडुलानां सूक्ष्मचूर्णितानां॥ सहस्रसंपातहुतां स्वे
दयेत्कुशलो ग्निना॥ तेन प्रतिकृतिं कुर्यात्तां ध्यात्वा मनसा स्त्रियं॥ इपक्तां मर्दपतेलेन जु ३१।

डुयाद्दंगशास्त्रतं॥१९॥ पादौ प्रथमतश्छित्वा स्फडित्वग्गतौ निधापयेत्॥ अथ जंघे जानुनी
चोरू बाहू ततः शिरः॥ छित्वा हृदयदेशं तु हृदये स्वे निवेशयेत्॥ जपेन्निमं महर्षिं विदत्स्त्री नर
वशं साधि गच्छति॥ नैनत्परिगृहीतासु न साध्वीषु कथंचन॥ न धर्मव्रतशीलासु कुर्वीत
द्विजसत्तमः॥ कामं परिगृहीतासु हीनवर्णासु यत्नरेत्॥ पतिं मे स्यागुणी कुर्यात्सूर्वं पु
४ जुत्वा श्चात्तु तां स्त्रियं॥ मनुष्को वापायसं सद्यश्च ई यित्वा निधापयेत्॥ नञ्जूलं तस्य जायायै
देयं संवननं स्मृतं॥२०॥ ॥ अष्टादशोध्यायः समाप्तः॥ ॥ महावृक्षफलान्येव मसुग्मान्य नु७
मंत्रयेत्॥ तेषां युग्मानि भुंजीत स्वयमर्द्धानि शोषयेत्॥ तानि दद्यात्य मनि कुर्वेत्तु
वशीकर्तुं जपेन्महर्षिं॥ मुहूर्तं त्वा मुहृदयस्यादेयं संवननं स्मृतं॥ एकैकमनिरूपं तु

हृद्यमन्त्रकाद्य तंतु नः ॥ कर्माणि त्वभिरूपाणि कुर्याद्यस्तु यथेच्छति ॥ पराकदासस्य विधिं हृ
द्यैर्नोक्तं विदुर्बुधाः ॥ स्त्रीणां संवननं चैव तस्तु सामविधीयते ॥ द्वेषं तु कान्ति नाम्ने वज्रे
पेच्चैव सदायुधि ॥ खादिरं कारयेच्छंकुं हृदितं संनिवेशयेत् ॥ २१ ॥ कृत्वा इति कृतिं
वंपांशुनिर्वाधवानुषेः ॥ इषुमथ्यानु मंत्रेच्चैव संग्रामं संप्रकल्पयेत् ॥ रिपुघ्नमेतज्जानी
यात्त्रयुक्तमपराजितं ॥ पराकदासद्वेषार्थं हृद्यं संवननं स्मृतं ॥ चिंतयन्मनसा येते
सूक्ते सिद्धिं नियच्छति ॥ सूर्यायै भाववृत्तं तु श्रावयेत्कन्यकां पिता ॥ अनुरूपं सुसदृ नुह
शं भर्त्तारं ते न विंदति ॥ इमामिति जपेत्कन्या नाभिमालभ्य नित्यशः ॥ एवमेव जपेद्भर्त्ता
ततोदीर्घायुषौ नु तौ ॥ स्नापयेदभिरूपैस्तु भ्राता कन्यां पिता पिवा ॥ २२ ॥ दशपुत्रवतीम् २२ ॥

२२

भवेन्नचभर्त्ता वियुज्यते॥ समन्त्रानीतिजपेन्मूर्द्धि कन्यामालभ्य नित्यशः॥ श्वश्रूश्वशुर

देवरैर्ननांद्रा वापि पूज्यते॥ इंद्राण्या सतसंवादं स्नाने स्न कं प्रयोजयेत्॥ नववर्गोत्तम

सुतं पतिं सौभाग्य पुत्रदं॥ जलपुष्पोत्कर युते चित्र कुंभ समावृते॥ कर्त्तव्योत्र तथा

योगः सोम गंधर्व वह्निनां॥ भगायार्यम रायैवं यज्ञाधिपतये पिच॥ इंद्राण्यै देवपत्नी

नां रति प्रद्युम्न योस्तथा॥ नदी सलिलसंपूर्णैः पंचगव्यैः समावृतैः॥ २३॥ हुत्वाग्निं स्थाप

येत्कन्यां स्थितां दिशि तु दक्षिणे॥ प्रियंगु वट नागानां कपायोद्भव केसरं॥ संप

ताभिहुतं सप्त्या सर्वौषधि समन्वितं॥ स्नामि मंत्रं चहि स्नकांता नवाभिस्तु विहीतवे

स्नेयाभिराद्भिः पत्नीनामभिषिंचेदुपोषितां॥ याः पतिघ्न्यास्त्रियस्तन्व्यः शाम्यंते तास्त्वनेन वै॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्नापयेद्दाहनस्याभिर्विद्याद्यां विप्रवाजिनी॥ सूक्ताद्दुपोद्धरेद्देनं नमोश इति तुद्दृचं॥ उपप
दिष्टाय यमैकेषां तुं सं॰क मीणिपौरुषे॥ रक्षोहणं वाजिनमित्येतद्रक्षोहतां जपेन्॥
र८॥ त्यग्निं प्रज्ञां त्यचैते नोपतिष्ठेत नित्यशः॥ चपो ज्याकृत्तीश्च जुहुयात्तेन रक्षांसि बा
धते॥ एतद्रक्षोहणं शांतिः परमेयाऽप्रकीर्त्तिता॥ हविष्यांतीयमित्येतत्सूक्तमग्नवयं
जयेत्॥ गर्हितो न्नाद्य योगेच हविष्यांतीयमभ्यसेत्॥ पवित्रं परमंह्येतद्ध्यातव्यं न
चाप्यभीक्ष्णशः॥ आदित्ये दृष्टिमास्थाय जलमासानियतोऽभ्यसेत्॥ देवयानं समं
या नं पश्यत्यादित्यमंडले॥ विद्यावेश्मानरीचास्य स्वकायस्थाऽप्रकाशते॥ हविष्यांती
यमभ्यस्य सर्वपापैः प्रमुच्यते॥ इदंस्त्वेतिसूक्तं तु जपेच्छुनिबर्हणां॥ पवित्राणां २२॥

पवित्रं तु गृहं पावनमद्भुतं ॥२५॥ शुक्लपक्षे शुभे वारे सुनक्षत्रे सुगोचरे ॥ द्वादश्यां प्र
त्यकामाय च संकुर्वीत वैष्णवं ॥ दंपत्योरुपवासस्यादेकादश्यां सुरालये ॥ स्नग्भिः
षोडशभिः सम्यगर्चयित्वा जनार्दनं ॥ वस्त्रं पुरुषसूक्तेन भ्रपयेत्तु स्वकाम्यया ॥
प्राप्नुयाद्दुस्मवं पुत्रं न चिरात्संततिक्षमं ॥ द्वादशद्वादशीसम्यक्पयसा निर्वपे माधवे ४
स५ च्चरुं ॥ यः करोति सहस्रंस्या याति विष्णोः परं पदं ॥ हुत्वाग्निं विधिवत्सम्यग्
हिंजः ग्भिः षोडशभिर्बुधः ॥ स तांजलिपुटो भूत्वा स्तुवंत्ताभिः प्रयोजयेत् ॥२६॥ केशवं
मार्गशीर्षे तु पौषे नारायणं स्मरेत ॥ माधवं माघमासे तु गोविंदं फाल्गुने तथा ॥ वै
त्रे चैव तथा विष्णुं वैशाखे मधुसूदनं ॥ ज्येष्ठे त्रिविक्रमं विद्यादाषाढे वामनं विदुः ॥

श्रावणे श्रीधरं हृषीकेशं ततः परे॥ आश्विने पद्मनाभं तु दामोदरं तु कार्त्तिके॥
द्वादशैतानि नामानि ऋषिप्रोक्तं गोब्रवीन्मुनिः॥ पूजयेन्मासनामाभिः सर्वान्कामान्
समश्नुते॥ आयुष्मन्तं सुतं सूते यशोमेधासमन्वितं॥ धार्मिकं तं प्रजावंतं धार्मिकं न२
सात्त्विकं तथा॥२७॥ सन्निधौ घृतकुल्लवृन्तस्य कृत्वाग्निं तु कुर्यात्तु नः॥ उपस्थानं तु
ताशस्येध्यात्वाच्यं मधुसूदनं॥ हविर्होमं ततः कृत्वा चं वाग्यतः शुचिः॥ सूक्तेन तु कुर्या५
तुङ्क्या दशाज्यमादाव त्वेव द्वर्वं वतू॥ हविःशेषं नमस्कृत्वा नारी नारायणं पतिं॥
महायित्वा हविःशेषं लब्धाशी सविशेषरूपा॥ ततस्तु कर्मनत्येदकर्तव्यं हि कृत्
पलं॥ द्वितीयां स्नानि वर्त्तन्ते पावज्ञमं न विंदति॥ पपुत्राम्भतपु चावायाचकन्या ३४॥

श्रूयते॥ द्विपंसाजनयेत्सु त्वमृषयश्च गो यथाब्रवीत्॥ =अर्चनं संप्रवक्ष्यामि विष्णोरमित
तेजसः॥ यत्कृत्वा मुनयः सर्वे ब्रह्मनिर्वाणमाप्नुयुः॥ =अप्स्वग्नौ हृदये सूर्ये स्थण्डिले प्रतिमा
सु च॥ षट्स्वेतेषु हरेः सम्यगर्चनं मुनिभिः स्मृतं॥ =अग्नौ क्रियावतां देवो दिवि देवो मनी
षिणां॥ प्रतिमास्वल्पबुद्धीनां योगिनां हृदये हरिः॥ =अथो ध्यायतनं तस्य तस्मात्तासु
सदा हरिः॥ तस्य सर्वगतत्वाच्च स्थण्डिले भावितात्मना॥ दद्यात्पुरुषसूक्तेन यः पु
ष्पाण्यप एव वा॥ =अर्चितं स्याज्जगदिदं तेन सर्वं चराचरं॥ =आनुष्टुभस्य सूक्तस्य
त्रिष्टुबन्तस्य देवता॥ पुरुषो यो जगद्बीज ऋषिर्नारायणः स्मृतः॥ २९॥ नारायण
महाबाहो शृणुष्वैकमनाः प्रभो॥ वक्ष्ये पुरुषसूक्तेन विधानं त्वर्चनं प्रति॥ =अग्नि

मंत्रंन्यासं पुराकृत्वा स्वदेहे देवतासु च॥ गायत्रीं कारं न्यस्ताङ्गः पूजयेद्विष्णुमव्ययं॥ उद्वासनावाहने नस्त स्थावरे वै यथा तथा॥
शालिग्रामार्चने चैव ह्यावाहनविसर्जने॥ शालिग्रामे तु भगवानादिमूर्तो यथा हरिः॥ न तथान्यत्र मूर्त्यादौ वै कुंठपि च सर्वगः॥ तुलि १

कार्यं जपविधिं स्तोत्रं चैव सहात्मकं॥ स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राङ्मुखः शुद्धमानसः॥ प्रथ
मां विन्यसेद्वामे द्वितीयां दक्षिणे करे॥ तृतीयां वामपादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत्॥ पं
चमीं वामजानुनि षष्ठीं वै दक्षिणे न्यसेत्॥ सप्तमीं वामस्कन्धे त्वष्टमीं दक्षिणे कटौ॥ न
दश वमीं नाभिमध्ये तु दशमीं हृदये न्यसेत्॥ एकादशीं कंठदेशे द्वादशीं वामबाहुके॥ त्र
योदशीं दक्षिणे बाहौ मुखदेशे चतुर्दशीं॥ अक्ष्णोः पंचदशीं चैव षोडशीं मूर्द्धि
विन्यसेत्॥ २०॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा पश्चात्पूजां समारभेत्॥ यथा देहे तथा दे
विन्यासं कृत्वा विधानतः॥ प्रथमयावाहयेद्देवमृचा तु पुरुषोत्तमं॥ द्वितीयया सनं द
द्यात्पाद्यं चैव तृतीयया॥ अर्घ्यं चतुर्थ्या दातव्यं पंचम्याचमनीयकं॥ षष्ठ्या स्नानम्

उद्वासनान्तेन सर्वं [illegible]
[illegible] गायत्रि कल्पः सा
[illegible]
[illegible]

२५॥

कुर्वीत सप्तम्या वस्त्रमेव च ॥ यज्ञोपवीतमष्टम्या नवम्या चानुलेपनं ॥ पुष्पं दशम्या
दानं च एकादश्यानु धूपकं ॥ द्वादश्या दीपकं दद्यात् त्रयोदश्या निवेदनं ॥ चतुर्द
श्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणं ॥ स्नाने वस्त्रोपवीते नैवेद्ये दद्यादाचमनीयकं ॥ दक्षि
णां तु यथाशक्त्या षोडश्यानु प्रदापयेत् ॥ २१ ॥ ततः प्रदक्षिणं सत्वा जपं कुर्यात् स
माहितः ॥ यथाशक्ति जपित्वा तु सूक्तं तस्य निवेदयेत् ॥ देवस्य दक्षिणे पार्श्वे कुं वं २८
डं स्थंडिलमेव वा ॥ कारयेत् प्रथमेनैव द्वितीयेन तु प्रोक्षणं ॥ तृतीयेनाग्निमाद
ध्याच्चतुर्थेन समिंधनं ॥ पंचमेनाज्यश्रपणं चरोश्च श्रपणं तथा ॥ षष्ठेनैवाग्निमध्ये
तु कल्पयेत् पद्ममासने सो चिंतयेद्देवदेवेशं कोटानलसमप्रभं ॥ ततो गंधं च पुष्पं च

धूपदीपनिवेदनं॥ अनुज्ञाप्य ततः कुर्यात्सप्तम्यादि यथाक्रमं॥ समिधस्ताव
वतीः पूर्वं जुहुयादग्निधारिताः॥ ततो घृतेन जुहुयाच्चरुणा च ततः पुनः॥ एवं हु
त्वा ततस्त्वेवानुज्ञाप्य यथाक्रमं॥ अथ भगवतस्तस्य समीपस्थो नमुच्चरेत्॥ ३२॥
जितं ते पुंडरीकाक्ष नमस्ते विश्वभावन॥ नमस्तेस्तु हृषीकेश महापुरुषपू
36 र्वज॥ देवानां दानवानां च सामान्यमधिदैवतं॥ सर्वदा चरणद्वंद्वं ज्ञानिश
रणं तव॥ एकस्त्वमसि लोकस्य स्रष्टा संहारकस्तथा॥ अध्यक्षश्चानुमंता च
गुणमायासमावृतः॥ संसारसागरं घोरमनंतं क्लेशभाजनं॥ त्वामेव शरणं श्री म
प्राप्य निस्तरंति मनीषिणः॥ न ते रूपं न चाकारो नायुधानि न चास्पदं॥ तथापि ३६॥

पुरुषाकारो भक्तानां त्वं प्रकाशसे ॥ नैव किंचित्परोक्षं ते प्रत्यक्षोऽसि न कस्यचि-
त् ॥ नैव किंचिदसाध्यं ते न च साध्योऽसि कस्यचित् ॥ २२ ॥ कार्याणां कारणं पूर्वं
वचसां वाच्यमुत्तमं ॥ योगिनां परमा सिद्धिः परमं ते परं विदुः ॥ अहं भीतोऽस्मि दे-
वेश संसारेऽस्मिन्महाभये ॥ न हि मां पुण्डरीकाक्ष न जाने परमं पदं ॥ कालेष्व-
पि च सर्वेषु दिक्षु सर्वासु चाच्युत ॥ शरीरे जगतश्चासि वर्तते मे महद्भयं ॥
मेद त्वत्पादकमलादन्यं न मे जन्मान्तरेष्वपि ॥ विज्ञानं यदिदं प्राप्यं यदिदं स्था-
नमार्जितं ॥ जन्मान्तरेऽपि मे देव मा भूत्तस्य परिक्षयः ॥ दुर्जातावपि जातस्य
त्वद्भक्तो मे मनोरथः ॥ यदि नाशं न विन्देत तावतास्मि कृती सदा ॥ काम

मुर

येविष्णुपादौतुसर्वजन्मसुकेशवंतं॥२४॥पुरुषस्यहरेःसूक्तंस्वर्ग्यंचधन्यंयशस्क
रं॥इदमात्मज्ञानमिदंपुण्यंयोगज्ञानमिदंपरं॥फलाहारोभवेन्मासंसपश्यत्यात्मा
नमात्मनि॥फलानिकोपवसेन्मासमनङ्गीश्चवर्जयेत्॥अरण्येनिवसेन्नित्यं
जपन्नित्यमृषिंस्मरन्॥त्रिस्त्रिषवणकालेतुस्नायाद्दशुसमाहितः॥आदित्यमुप
तिष्ठेतसूक्तेनानेननित्यशः॥आज्याहुतिरनेनैवदुग्धंचैतंचितयेद्धरिं॥ऊर्ध्वं
मासात्फलाहारस्त्रिभिर्वर्षैर्जयेद्दिनं॥तद्भक्तस्तुमनोयुक्तोदशवर्षाण्यनन्य
भाक्॥साक्षात्पश्यतितंदेवंनारायणमनामयं॥आद्यमत्यंतयत्नेनसृष्टा
रंजगतोव्ययं॥२५॥गृहस्थोपिधर्मेवर्तेनन्यायवृत्तःशुचिव्रतः॥एनंदेवंचिंत २७॥

येतनारायणमनामयं॥ अर्द्धरात्रेत्यक्ते निद्रु उत्थाय शुचिवाग्यतः॥ संप्रसुप्तेषु भूते
षु योगं युंजीत योगवित्॥ अच्चासीनः समे देशे निर्वाते शब्दवर्जिते॥ सव्यपादं दक्षि
णस्य जानुनि निक्षिपेत्ततः॥ संहृत्य दक्षिणं पादं सव्यजानुनि यच्छति॥ ब्रह्मांजलिकृ
तः स्वस्थो योगसंमीलितेक्षणः॥ ॐमित्युक्त्वा स्वे हृदये चिंतयेदविशंकितः॥ तत्रा
त्मानं समादध्यादिंद्रियाणि मनस्तथा॥ २६॥ न स्पृहु ध्येत किंचान्यन्न पश्येच्च कण
यान्नच॥ नमनश्चेयदा योगं तदा प्राप्तः स उच्यते॥ हृद्येतमृषिमभ्यस्येत्पश्य
न्निव यथाकृति॥ प्राणनायस्यचासीनो यावत्तं चिंतयेद्दृषिं॥ उक्तं सिंध्यन्नधीना
मिंगमयित्वा मनस्तथा॥ उक्तं सेदेवमसक्तेन मना योगमुन्नयेत्॥ एवंहि

पुंजं सोऽन्यन्न पश्येच्छृणुयान्न च। तदा ध्यानेन नयेच्चेतो हृदयादूर्ध्वमिवन्त्र। समौ तु अंगुष्ठास्यं तच्च
नासिकानयने भ्रुवौ। भ्रुवोर्मध्ये परं स्थानं तत्रैतद्धारयेत्स्थिरं ॥२४॥ ललाटदेशे ध्यायेत मूर्द्ध्नि निग
मयेत्ततः। तत्र संश्रय यथाकालं सनाभिं गत्वा ब्रह्मसेतुनः। एतत्परं स्थानमुक्तं ब्रह्मरन्ध्रः परमात्मनः। एवमुक्तो म
हात्मानमात्मानं प्रतिपद्यते॥ यदि स्यात्सुकृती शुद्धो यदि वा पापकृत्तमः॥ उपलभ्य परं
ब्रह्मगतिं ज्ञात्वा न वेत्ति किंचि॥ सर्वपापानुविद्धश्च ब्रह्मद्वारं त्रयतो जपेत्॥ =सपिपिजिज्ञा श्वहृद्ये ५
सनो देवगच्छेत् परमां गतिं॥ धारणा तु पृथक्कुर्याद्धर्मेणानेन नित्यशः॥ =आ
दित्येष्वोर्बं इमसि वृक्षाग्रेषु च धारयेत्॥ २८॥ पर्वताग्रे समुद्रे वा यत्र वापि न २८॥
नोरमेत्॥ नलेव विविजयान्याप्य धारयीत कथंचन॥ न कुर्याद्दुःखं जानीयात्सर्वं

सेधारणाकृते॥धार्मिकाणांकुलेशुद्धेयोगभ्रष्टोभिजायते॥सर्द्धिब्रह्मतपश्चाविंदेत्तमेवऋषिसत्त
मं॥तदाप्रभृतिःपरंज्योतिर्नद्दश्वपथमुन्नयेत्॥योगीयोगेश्वरंप्राप्यनिर्द्वंद्वंपरमात्मरं॥सर्वत्रैवात्म
नात्मानंपश्येद्दृषिपरायणः॥जपेच्चैवसदास्नातःपवित्रंशिवमुत्तमं॥अपिपातकसंयुक्तः ६३
कालेनसुकृतीभवेत्॥३१॥तपःपरायणोनित्यंसत्यवागनसूयकः॥जपन्नेत
मृषिंविप्रःकालेनसुकृतीभवेत्॥येनयेनचकामेनजपेदिदमृषिंसदा॥सस
कामःसमृद्धःस्यात्श्रद्दधानस्यकुर्वतः।होमंवाप्यथवाजप्यमुपहारमनुत्तमं॥कु
र्वीतयेनकामेनतत्सिद्धिमवधारयेत्॥ज्ञातिश्रैष्ठ्यंमहद्वित्तंयशोलोकेपरांगतिं॥
ज्ञानेनविप्रमोक्षस्तुतत्सिद्धिमवधारयेत्॥ज्ञानगम्यंपरंस्वल्पंव्याप्यसर्व
मवस्थितं॥ग्राह्यमत्येनयत्नेनब्रह्माद्येतिसनातनं॥सहस्रशीर्षेतिस

तं तु सर्वकामफलप्रदं ॥ वेदगर्भशरीरेण स वै नारायणः स्मृतः ॥ ब्रह्मेंद्ररुद्रपर्जन्याः पंच
स्कंधव्यवस्थिताः ॥ पंचस्कंधमेतद्विष्णुर्जगत्स्थावरजंगमं ॥४४॥ अपनोसाद्यमानोपि मंत्रं
न परिहापयेत् ॥ भक्त्या तु कंपीभगवान् श्रूयते पुरुषोत्तमः ॥ पूजार्थं तस्य देवस्य वन्यान्स्व
यमुपार्जितान् ॥ पारण्यक विधानेन निर्वपेत्पूत्यहं चरुं ॥ नारायणाय स्वाहेति मंत्रं तेन
जुहुयाद्विधिः ॥ मासहस्रान्तं चतुर्दिक्षं होतुर्दद्यात्तिसः ॥ अपि वा चरुसहस्रं मं त ५
त्रेणैतेनाभिनिर्वपेत् ॥ यावंतो वापि शक्यंते ऽक्तास्तावत्समापयेत् ॥ सहस्रस्येष्टि
तानां च कामानां लभते फलं ॥ पुरुषायुःसमायुक्तः सिद्धोनापिचरेन्महीं ॥४५॥
ध्येयः सदा सवितृमंडलमध्यवर्त्ती नारायणः सरसिजासनसंनिविष्टः ॥

केयूरवान्मकरकुंडलवान्किरीटीहारीहिरण्मयवपुर्धृतशंखचक्रः॥एतत्तुयः पु०
पठतिकेवलमेवस्तवंनारायणस्यचरणौवसितंध्रुवंद्यौ॥पाठेनतेनपरमेणस
नातनस्यस्थानंजरामरणवर्जितमेतिविष्णोः॥हविषाग्नौजलेपुष्पैर्ध्यानेनहृद
येहरिं॥यजंतिसूरयोनित्यंजपेनरविमंडले॥४२॥बिल्वपत्रंशमीपत्रं~~[illegible]~~
~~[illegible]~~पत्रंभृंगारकस्यच॥मालतीकुशपद्मंचसद्यस्तुष्टिकरंहरेः॥यन्नोप
पद्यतेकिंचिन्नध्यायेन्मनसैवतु॥संपद्यतेप्रसादाच्चदेवदेवस्यचक्रिणः॥
पत्रैश्चपुष्पैश्चफलैश्चतोयैरक्रीतलब्धैश्चसदैवसत्सु॥भक्त्यैकलभ्येपुरुषे
पुराणेमुक्त्यैकिमर्थंक्रियतेनयत्नः॥इत्येवमुक्तःपुरुषस्यविष्णोरर्चावि

धिर्विष्णुकुमारनाम्ना॥ मुक्त्यैकमार्गप्रतिबोधनाय दृष्ट्वाविधानेत्विहनारदोक्तं॥
यार्उषधीः स्वस्त्ययनेजपेतनियतव्रतः॥ उषधीश्चयजेन्नित्यंषण्मासानेवनि
त्यशः षण्मासानेवनित्यशः॥४३॥ ॥इति ऋग्विधाने तृतीयोध्यायः समाप्तः॥
उं॥ इष्ट्वा शरदि वै रुद्रमोषधीश्चयजेत्तथा॥ तस्यामयानभवंतितस्यांजीर्णानियानिच॥ धा४
क्रियांतुसप्तरात्रेणसप्तरुत्वः समाहितः॥ उपद्येतोषधीविज्ञः स्वस्त्यमेतत्तुपत्सदा॥
द्विषन्तंत्वादिहायद्यमितितिविज्ञापयेत्तिरा॥ स्वचक्रेदेवरूणामिष्ट्वाविंदतेद्विषदोषधीः॥ वृ
ष्टिकामोयताहोरः उपद्येतबृहस्पतिं॥ पायसेनोपहारेणहोमेनचसमन्वितः॥ बृह
स्पतेप्रतीत्येतद्वृष्टिकामः प्रयोजयेत्॥ पर्जन्यंचनमस्कृत्वावृष्टिंविंदतिशोभनां॥१॥ ४०॥

सग्रामंतु गयातस्यराज्ञश्चै २

सर्वत्रैवपराशांतिर्ज्ञेयोप्रतिरथस्त्वृषिः॥ यमेवृद्देशंगच्छेत्तशत्रुंवाप्यनुमंत्रितः॥ नाजित्वाविनिवर्त्ते
तपरंहिब्रह्मणोबलं॥ सर्वकामैर्जपेदेतत्सर्वकामसमृद्धये॥ संग्राममभ्युद्यतायराज्ञेचैतनु
योजयेत्॥ सर्वान्विजयतेशत्रून्परान्जीयतेपरैः॥ पथिःस्वस्त्ययनंचैतत्तस्करेभ्यश्चरक्षति॥
भूतोरगपिशाचेभ्यःसर्वेभ्यःपरिरक्षति॥ भूतांशकाश्यपंपूजाकामःशुचिर्जपेत्॥ सुपुत्रुरूपां सूक्तं ४
प्रजांमातुलभतेनात्रसंशयः॥२॥ स्थालीपाकेननासत्यावश्विनौतुयजेत्सदा॥ अनेनैव
तुसूक्तेनकृत्वाचानेनमंत्रयेत्॥ पायसंसशरंमांसमोदनंदधिसक्रुमॉन्॥ कुल्माषांश्च कौ ६
करंभांश्चफलानिविविधानिच॥ चित्रंमाल्यंसुभान्गंधाँनन्नपानानियानिच॥ भक्ष्यं
भोज्यंचपेयंचसमाहृत्योदितेरवौ॥ भूतांशमभ्यसेन्नांद्यावदस्तमितोरविः॥ स्पर्द्धरात्रे ५८
त्वतिक्रांतेततोश्विभ्यांनिवेदयेत्॥ दीर्घायुष्यमलमेत्पुत्रंसुवर्चसं॥ रूपवांश्चभवेन्नित्यं

सुरूपंच१

भूतां शं यो ऽभ्यसेत्सदा ॥३॥ सार्वकामिकमित्येतन्मृषिभिर्विद्याद्विचक्षणः ॥ न वा उ देवा इत्येतज्जपे
तनियतव्रतः ॥ अन्नं विंदति सर्वत्र यत्र यत्रोपतिष्ठति ॥ पाप्मोपहतमात्मानं यो मन्येत विचक्ष
णः ॥ स जपेन्नियतो भूत्वा लघु मन्येत पाप्मना ॥ वाचं जपध्येद्वा को मो जुहुध्दाशुजपन्निमाः ॥
ऋषेर्हं रुद्रेभिरित्येतद्वाग्मी भवति पूजितः ॥ न तमित्यष्टकं सूक्तं वैश्वदेवं जपन्मुनिः ॥ नस्त्वं कु
५१ कल्मषं हत्वा विश्वैर्देवैः सहासते ॥ रात्रीं प्रपद्येत सदा सुचिश्चीर्णव्रतो निशि ॥ यं कामयेत्तं तु तं५
न जीयियमिति योनिषु ॥ सहस्रसंख्योमनसा जपेद्रात्रीति रात्रिषु ॥ स्थालीपाकेन रात्रीं च
यजेता हरहर्निशि ॥ तन्मना निशि चासीनस्तिष्ठेदहनि धार्मिकः ॥४॥ ऊर्ध्वं संवत्सराद्वेव
चरुं पयसि संस्कृतं ॥ सहस्रसंख्यस्त्वभ्यस्य दिवाहोमो विधीयते ॥ जुहुयान्निशि पूर्वस्मि
न्नागे रात्रिः समाहितः ॥ दिवा चावश्यकं कार्यं छायायामंशुतेजसा ॥ अतिव्रयतत्पान्मस्त्वा ४१।

वाक्सूक्तं नुमनसा जपेत्॥ संवत्सरेण तीयस्य सर्पिषा साधयेद्ध्रुवं॥ अथास्य वरदा देवी रात्रि र्भवति
शर्वरी॥ विज्ञापयीत तां देवीं वरदां स्वयमागतां॥ संवत्सरस्ततो मासि दिवसे स्मिन्नृणे पिवा॥
अयालकालो भविता तवव त्सेति वत्सला॥५॥ रात्रीसूक्तं जपन्नेव तं कालं प्रतिपद्यते॥ नयो नि
पुनरायाति सर्वपापैः प्रमुच्यते॥ समाग्ने वर्चई त्येत त्सर्वकामे जपे द्विजः॥ जुह्वदाज्यमने नै
व सर्वान्कामान वाप्नुयात्॥ यां कल्पयन्तीति सदा जपेत नियतव्रतः॥ नैनं नरत्यानि हिंसंति
कृत्यानि चरितानि च॥ प्रत्यंगिरसकल्पे स्तु तद्विदो भिचरन्मुनः॥ प्रत्यंगिरसकल्पेन सर्वं
तत्प्रतिबाधते॥ प्रत्यंगिरसविद्वांस्तु नरिष्येत कदाचन॥ नैनं रत्यानि हिंसंति ज्ञाताज्ञा
तानि यावनि च॥६॥ अप्रजानता जानता वा कुद्धेना मर्षितेन वा॥ आस्तदृष्टं वा दुरुक्तं वा ने
नो लिंपति न द्विदं॥ एवमेव जपेन्नित्यमृषिं स्वस्त्ययनाय वै॥ सर्वप्रायश्चित्तमेतदभाव

नु१

तत्त्वषिः स्वयं॥ स्कावराणां निवेशेन नगराणां तथैव च॥ ग्रामाणां च गृहाणां च जपेदिममृषिं सदा॥
जातरूपमयं विद्वान् कारयेत्त्रिवृतं मणिं॥ सहस्रसंपातहुतमृषिणानेन तं ततः॥ प्रतिमुञ्चेत शिर
सि ग्रीवायामथवोरसि॥ नैनं कृत्यानि हिंसंति ज्ञाताज्ञातानि यानि च॥७॥ अप नैनैव तु सूक्तेन रा
ज्ञो नु समलोहितं॥ कारयेत मणिं विद्वान् स्नात्वा देवानुमंत्रणं॥ संग्रामेषु ध्वजाग्राणि वादित्राण्यनु
मंत्रयेत्॥ आसनानि च शय्याश्च यानानि विविधानि च॥ तस्याभिचरतः साक्षादंगिरा अप्र
भिः स्वयं॥ प्रत्यंगिरसकल्पेन सर्वं तत्प्रतिबाधते॥ अपमानुषीरभिचरेत्कृत्यासूक्तं जपन्निदं॥
मुच्यते सर्वतो निश्चा किंपुनर्मानुषाद्भयं॥ तपस्वी नियतो दांतः प्रयोक्ता चेद्वेदविदः॥ सर्वं
तरति शांतात्मा तपो हि सुमहद्बलं॥ ८॥ आयुष्यमायुर्वर्चस्यं तथा दाक्षायणं महत्॥ अलं
कारं हि रक्ष्यं वा प्राप्य दाक्षायणं जपेत्॥ प्राश्नं च श्रियमादत्ते बहुक्षान्नमुपाश्नुते नोनाम ४२॥

वहन्नेपरेस्तुकेसप्तचैपावनेजपेत्।प्रजापतिनमस्कृत्वासर्वान्कामानवाप्यते।*नास२
*दांसीदितिजयेज्जुहुयाद्योगतत्परः॥प्रजापतेस्तुसायोज्यंद्वादशाब्दैःसमश्नुते॥उत्तदेवाइतिज
पेद्रामयावीयतव्रतः॥घृतकुंभंनिधायाथजुहुयाज्जातवेदसि॥ॐभांसंपातमन्यास्मिन्पात्रे
कांस्येनिधापयेत्॥योन्नायालंनवान्नस्यास्यइदंसंप्रकल्पयेत्॥तेनाज्येनांगमभ्यज्य
स्नानकैरन्नभाग्भवेत्॥रोगार्त्तस्याप्यनेनैवगात्रमंत्रकाजपेदिदं॥अप्रजीर्णान्नोप्यंजयीत
सुखीभवतिविज्वरः॥ऐ॥अग्नेअच्छावदेत्येतद्धनकामःप्रयोजयेत्॥नियतःसर्पिषाहु
त्वाजपेदयुतशःपुनः॥खादिरीणांहिसमिधांजुहुयाद्दशतीर्दश॥दशसहस्रःसदारेणरा
यस्पोषेणपुष्यति॥बिल्वोदुंबरपालाशीस्तथारोहीतकीश्चयाः॥होतव्याधनकामेन
रायस्पोषेणपुष्यति॥बैभीदकेप्नो।बिल्वकीर्जुहुयाद्दर्भैःमासमभुक्तः॥द्विषद्द्वेषेणतस्यं।

तेस्तूक्तमन्त्रप्रयोजयेत्॥ द्विषं तं धनिनं कृत्वा द्विषतो विंदते धनं॥ अथ वाजपयमेव स्याद्राजसो
पधनार्थिना॥१०॥ अयमग्नेजरितेति जपेदग्निभयेसति॥ विधिना तर्पयित्वाग्निं पयो दधिघृता
दिभिः॥ स्वयं पातुं यावदिच्छेत्तावज्जप्त्वा चतुर्दिशं॥ अपामिदं परिणाये सं ततोदकधारया॥ उत
कृद इव भूत्वाग्ने भेषिजमं तिकान्॥ अरण्ये त्वयथा हं तु क्रीणीयाद्यवमुष्टिना॥ यदि सोमस्यासि
सोमाय त्वा परिक्रीणाम्योषधिं॥ यदि वा रुद्रस्यासि वरुणाय त्वा परिक्रीणाम्यहं ततः॥ वसुभ्यो
यवा रुद्रेभ्य आदित्येभ्यो यवा पुनः॥ वैश्वदेवमसि विश्वेभ्यः परिक्रीणाम्यहं ततः॥ दिव्यासुम
नसः सर्वमोषध्यास्तद्ववीरुधि॥ तस्या वीर्यं समादत्ते कर्म यत्र करिष्यति॥ तां तु मध्ये निदध्यो
तोषधीनां विहायासौ॥ ग्रहणे त्वोषधीनां तु सर्वत्रैव विधिर्भवेत्॥११॥ उद्धृत्वा पयो नन्तां पा 43॥

ढमिमामितिजपन्निह॥ प्रातश्च पेब्रह्मदे नां संसदि ब्रह्मचारिणां॥ न दलाभेऽत व ता कन्या याब्रा
ह्मणेन वा॥ प्रातः शुचिस्नातावृतेन त्रिःपिबेदनुमंत्रितं॥ इमामिति तु सूक्तेन शतजप्तो दशा
वरं॥ सपत्नीं बाधते तेन पतिश्चातीव मन्यते॥ पतिस्तु परिजप्यैतां पाठामेतेन वै पिबेत्॥
पयसा सप्तरात्रेण सपत्नान्स्तु ति बाधते॥ मूलमंत्र जपैरन्यैर्यां पतिं जेतुमिच्छति॥ आलो
कायमलोकस्त्वां मत्कृते नरके हि सा॥१२॥ अन्यथा जोपनीता निर्मूलां मूली बधान्यपि॥
विनाशयेत्सुः पुरुषं तस्मान्नान्यं समाचरेत्॥ प्रियं वदाम भर्तारिया भर्ता यस्याः परायणं॥
ताके वमधुरा यस्याः पत्युःसंवननं महत्॥ प्रियं भर्तारमासाद्य॥ पिबेद्यैः धी मां॥ श्रि मि ९
पंचदां धर्मपरां धर्मपत्नीम निंदिता॥ एवमन्येतयोर्मोहान्न माकुः पुरुषाधमं॥ अरण्यानीत्यर
ण्येष्वु जपेत्सूक्तमनिकश॥ अरण्यानीं नमस्कृत्वा अरण्यात्प्रतिमुच्यते॥ श्रद्धासूक्तं जपेन्नित्यं

श्रद्धाकामः समाहितः ॥१३॥ सर्वत्र लभते श्रद्धां मेधां स्मृतिं तथैव च ॥ ब्राह्मीमासाद्य सूक्तेन जपे
त् नियतव्रतः ॥ तां पिबेत्तयथाशक्त्या स्पृहा सिद्धिं नियच्छति ॥ शंखपुष्पीं तु पयसा ब्राह्मीपुष्पाणि स
र्पिषा ॥ शतावरीं तु पयसा वचा मद्विर्वृते न वा ॥ सूक्ताभ्यामनुमंत्र्याथ मेकैकां तु त्र्यहं पिबेत् ॥
श्रद्धां मेधां स्मृतिं पुष्टिं बलं लक्ष्मीं च विंदति ॥ सिद्धिं प्राप्नोति च परां दीर्घमायुः समश्नुते ॥ अथवा
मनसाध्यायेत्सूक्ते सिद्धिं नियच्छति ॥ शांस इच्छा सपत्नघ्नं संग्रामं तं विजिगीषया ॥१४॥ प्रयोक्त
व्यं तु शुचिनाज्जुहुयात् तत्र सिद्धये ॥ अथवाज्य पयमेव स्या संग्राममभिगच्छतः ॥ शांस इच्छेति यो हुत्वा मद
शत्रुसेनां विद्रावयेत् ॥ अलक्ष्मीनाशनार्थं तु जपेन्नित्यं शिरिंबिठं ॥ अपामार्गसमी शास्त्रं ॥
सहंसि सहवीरुणां ॥ गृहीत्वा स्नानं पायये दध्यश्वोर्ध्व चनित्यशः ॥ आज्यं चानेन जुहुयात् सहस्रं ४४॥
दशतीर्दश ॥ अहेरानुदते देहाद लक्ष्मीं शतवार्षिकीं ॥ चांद्रायणं चरेन्नेत सूक्तं सिद्धिकरं

धां २

जपेत्॥ अपलक्ष्मीं नुदते देहाद् पिवर्षसहस्रकीं॥१५॥ गृहीतं यक्ष्मणा दर्भान् गृहीत्वा संस्पृशं
जपेत्॥ मुंचामि त्वा हविषेति यक्ष्माणमपकर्षति॥ समिद्धमग्निं जुहुयादाज्येनैव यथाविधि॥
संपातमाज्यं निनयेत् संपातं च पयः पिबेत्॥ संपातमाज्ये नेत्र सर्पिश्चूर्णं तत्र निधापयेत्॥ त
त्रास्य भोजनीयं स्यात् पानीयं चानुमंत्रितं॥ रत्नादिराणि तु काष्ठानि चूर्णं कृत्वा सहांबुभिः॥
शोधयीत रसं चैषां मध्वाज्याभ्यां [illegible] पिबेत्सह॥ मुंचामि त्वा हविषेति तत्र तत्र प्रयोजयेत्॥
यक्ष्माणमपकर्षति शरीरात्तेन कर्मणा॥१६॥ यस्या गर्भः प्रमीयेत तत्राग्नौ जुहुयाद्धविः॥
ब्रह्मणाग्निः संविदान इत्याज्येन यथाविधि॥ उपाज्यशेषेण चाभ्यज्य गर्भिणी प्रसवेत्ततः॥
पिबेद्देवाज्यशेषं तु जीवंत्यस्याः प्रजायते॥ जातानि चेत्प्रमीयेरन् [illegible]र न्नाज्यं क्षत्वानुमंत्रितं॥

गुडूयाद्ब्राह्मणाश्चिरिति संपातान्निनयेन्मणौ॥ मणिं चिरं तिसूत्रेणावासयेद्दासमासह॥ न्यग्रोधशुं
गयातत्रशुक्लेनोद्धितवेष्टितं॥ तस्माविच्युते नैवानुमंत्र्य यथाविधि॥ संपातैरयुतेनैव ब्रह्मण
तिच संस्तुतं॥ १७॥ उपरिष्टात्तु सावित्र्यातावदेवानुमंत्रणं॥ सर्वैः स्वस्त्ययनैश्चैव रुपेद्रुमिदुं तं न२
मणिं॥ शिरसा धारयेन्नारी प्रयता गर्भिणी सती॥ तृतीये गर्भमासे तु मणिमेतं समासजेत्॥ पु
ष्पिता शरदं नारी गोः सवत्सा वसेद्यथा॥ वृद्धपानीययवसा तर्त्तमेन पिबता सह॥ जातस्य
तु कुमारस्य कंठे तं मणिमासजेत्॥ उपाज्यशेषं पुरस्कृत्य तमभ्यर्च्य कुमारकं॥ कृत्वा स्वस्त्य
यनैरेव स्त्री पुमांसं प्रसूयते॥ ऊर्द्ध्वं वर्षात्स्वस्त्ययनं पुनरेव विधीयते॥ १८॥ पुरस्तैनेव द
नार्थं च वाह्मस्तकेन पाययेत्॥ मेधास्तकेन च वै वैनं पिष्टव्रीहिमयं सकं॥ मधुमिश्रं जातरूपे
मेधावी तेन जायते॥ शतं वर्षाणि जीवेत म्रियते न कदाचन॥ स्मृतमेव च तस्य सर्वं ब्रह्मणा सा ८५॥

च ततः परं॥ आज्यं संस्कृत्य जुहुयाद्दत्तीभ्यां तद् इति द्विजः॥ पाणिना तु हुताक्तेन मूर्द्धानं संस्पृशेत्ततः॥
कर्णौ नेत्रे च चुबुकं नासिकां चैव संस्पृशेत्॥ एवमेव जपेन्नित्यं यक्ष्मणो विप्रमुच्यते॥ दूर्वाक्तेन वि-
धानेन यक्ष्मनाशनमाचरेत्॥१९॥ होमेन च जपैश्चैव यक्ष्मनाशनमाचरेत्॥ अपेहीति जपेत्सूक्तं
मृषिर्दुःस्वप्ननाशनं॥ देवाः कपोत इति तु कपोतस्योपवेशने॥ सूक्तेन जुहुयादाज्यमद्भुतं हतं
विदुः॥ सपत्नघ्नीं प्रयुञ्जीत ऋषभं जपहोमयोः॥ येनेदमिति वै नित्यं जपेत नियतव्रतः॥ समाधिं
मनसस्तेन विंदते न समुह्यति॥ मयोभूर्वात इति तु गवां स्वस्त्ययनं जपेत्॥ यवानां तु हुता-
क्तानां कारीषेग्नौ समाहितः॥ जुहुयात्क्षेत्रमध्ये तु दधिमध्वाज्यसंस्कृतान्॥२०॥ ॥ आर्द्द॥
राजानमभिषिञ्च्येत पुष्ये त्वाश्रवणेन वा॥ पौष्कसावित्रसौम्याश्विरोहिणीषु तु राष्ट्र च॥
हुत्वाग्निं राजलिंगाभिः सावित्र्या वयतः शुचिः॥ महाव्याहृतिभिश्चैव संपाताभिद्धतो भवेत्॥

सर्वौषधिसैर्वा स्नातो नदीनां सलिलेन च ॥ व्याघ्रचर्मण्युपासीनं मासं यावदभिषिच्य च ॥ तिष्ठन्नुत्य
रवीर च्छ्रुतो ब्रूयाज्जयत्वं पृथिवीमिमां ॥ धर्मस्ते निखिलो राजन्वर्द्धतां पालयन्प्रजाः ॥ वर्द्धस्व त्वं श्रियै पुष्ट्यै
धर्माय विजयायुषे ॥ राजानः सन्तु ते गोत्रे ततोप्रतिरथं जपेत् ॥ २४ ॥ वैयाघ्रं तु भवेद्यस्मात्समितियुं
वरी भवेत् ॥ त्रिरैवमभिषिच्यैवं दुन्दुभीनभिमन्त्रयेत् ॥ प्राच्यां त्वां दिशि वसवोभिषिंचन्तु तेजसे ॥
दक्षिणस्यां त्वां दिशि रुद्रा अभिषिंचन्तु वृद्धये ॥ प्रतीच्यां दिश्यादित्या अभिषिंचन्तु पुष्ट्ये ॥ विश्वेदेवा पा५
उदीच्यां त्वाभिषिंचन्तु श्रेयसे ॥ अभिषिच्य च राजानमाशीर्भिरभिनन्द्य च ॥ आत्वाहार्षमन्तरेधी
त्यनेन मन्त्रयेत् ॥ पतंगमिति तिनित्यं तु जपेद्ज्ञानभेदनं ॥ मायाभेदेन मेतोहृत्सर्वमायाः प्र
बाधते ॥ २२ ॥ शांबरीमिंद्रजालं वा मायामेतेन वारयेत् ॥ अदर्शनं च सत्वानां मायामेतेन बाध
ते ॥ त्र्यम्बकमिति स्वस्त्ययनं जपेत नियतव्रतः ॥ पुष्पदष्ट्रानुयागे नगरश्रीर्यादयोन्विताः ॥ विष्णुर्यो ५६॥

निंनेजमेषये।निंस्पृष्ट्वा ततो जपेत्॥ महित्रीणामवोस्त्विति पथिस्वस्त्ययने जपेत्॥ आग्नेयेथ द्विषद्वेष्य
२ह्र जपेद्रुद्रस्य निष्कृतिं॥ आयंगौः सार्पराज्ञीस्तु सर्पानेते न बाधते॥ पवित्राणां च पवित्रं तु जपेद्वैवा
३स्व घमर्षणं॥ अपः प्रविश्य यत्नेन त्रिः पठेदघमर्षणं॥२३॥ यथाश्वमेधावभृथस्तद्रुद्रं मनुरब्रवी
त्॥ अप्सु चैव निमज्जित्वा त्रिः पठेदघमर्षणं॥ यथाश्वमेधावभृथ एवं तदृषिरब्रवीत्॥ यथाश्व
मेधः क्रतुराट् सर्वपापप्रणोदनः॥ तथाघमर्षणं सूक्तं सर्वपापप्रणोदनं॥ सेनाहरणमे
तस्यान्नेहस्त्यमिति शौनकः॥ मनसाध्ययने तत्तु मन्यते शौनकस्त्वृषिः॥ संसमिद्युवसे वृ
षन्सौ भ्वान् करणं महत्॥ जातीमेदे प्रयुंजीत न भिद्यन्ते कदाचन॥ अते मे देषि संज्ञानं मि
१जपे तसिद्धिकरं भवेत्॥ न तत्र भेदोऽन्यस्याद्यत्रैतत्समतं जपेत्॥ तच्छंयोरावृणीमह इति

२४॥

स्वस्त्ययनं जपेत्॥ महानाम्न्यः परं ब्रह्म सुकं ज्योतिः सनातनं॥ सपत्नघ्नाश्च पुण्याश्च पा
वमान्यः परा स्मृता॥ दृष्टिकामो जपेद्वेता पापोहि छाः सनातनाः॥ ॐकारस्तूर्वीयाव्याहृ
तयो मधुछंदस आदितः॥ सूक्तान्यं ते महानाम्न्यः संहितासामृता स्मृता॥ ऽप्रन
तत्वं यद्युर्देवाः पूर्वसंहितयानया॥ जपेद्वेतां शुचिर्नित्यं समृतत्वं च गच्छति॥ ऽप्यैव
वाजपेन्म ध्यो पितरस्सूक्तान्य नेकशः॥ पित्र्यां तां संहितां विद्यात्पितृन्यी ऽप्रीणाति येन
या॥ एवमेव समाहृत्य वासवी संहिता भवेत्॥ शैवी आदित्या वैश्वदेवी यद्दैवत्यां स
कामयेत्॥ कुर्वीत वास्तुशमनं मध्ये गोष्ठस्य धर्मवित्॥ २५॥ पुत्रो गंधेश्च मा ८९॥

त्यैश्च वानस्पत्यैस्तथौषधीः॥ वास्तु सर्वं प्रतिकिरेत्सप्तधान्यं तथैव च॥ वास्तोष्प
तिं यजेच्चात्र पायसेन बृहस्पतिं॥ औदुम्बरपलाशैश्च बलिं प्रति दिशं हरेत्॥
सूर्यो वायुर्यमः पितरो वरुणो निर्ऋतिस्तथा॥ सोमो महेन्द्र इत्येता दिक्षु वै दे
वताः स्मृताः॥ दद्याद्दानं ब्राह्मणेभ्यः शिवं भवति वास्तुनि॥ प्रतिसंवत्सरं का
र्यं गृहे वै गृहमेधिना॥ यद्येवं सविधं चान्यदनुक्तमपि किंचन॥ अग्नि
रिन्द्रमघो वायुं सूर्यं मन्याश्च देवताः॥२६॥ आरिराधयिषुर्यो याममभिधावे

तद्देवतां॥ अग्निरूपेणास्तूक्तेन यथाहृदक्षिणयोजनं॥ अभावे मंत्रदृष्टेन प्रत्ययत्ता
सिद्धिरिष्यते॥ सर्वत्र दक्षिणां दद्याद्दानेनाकर्मसिद्धये॥ नह्येवाद्दक्षिणं कर्म
किंचिदस्तीति शौनकः॥ शक्त्यानुरूपां पात्रेभ्यः संमिताध्यंततोऽर्पयेत्॥ तस्मात्स्व नवे २
स्यापि दातव्या दक्षिणा कर्मसिद्धये॥ अथ भैकादशा दद्याद्येन वा तुष्यते गुरुः॥
सत्यवादिनि धर्मज्ञे ब्रह्मज्ञानं च दीयते॥ तदिदं परमं ब्रह्म गुह्यं पावनमद्भुतं॥ ५८॥
नाप्रशांताय दातव्यं पुत्रायातपस्विने॥ नासंवत्सरोषिताय नाशिष्यायाहि

तायवनाश्रिष्याय हिताय च॥ २७॥ ॥इति ऋग्विधाने चतुर्थोध्यायः॥ ४॥ नराणां
५२ भाग्यहीनानामृग्विधानमजानतां॥ ऋग्वेदः कल्पवृक्षोयं फलं नैव प्रयच्छति॥ र
त्नगर्भ इवावास ऋग्वेदः प्रतिभाति मे॥ ऋग्विधानप्रदीपेन विना नैव प्रकाश
ते॥ रत्नाकर इवोदार ऋग्वेदोत्यंत दुस्तरः॥ ऋग्विधानं महापोतं विना नै
व फलप्रदं॥ निधानं सर्वरत्नानामृग्वेदो ब्रह्ममंदिरं॥ ऋग्विधानविधानेन
फ्कवमेतदवाप्यते॥ ऋग्वेदः पठितो ह्येष नराणां भवति निःफलः॥ ऋग्विधानं वि

श्रीनातस्मादध्येयंतत्प्रयत्नतः॥१॥सूक्ततत्त्वार्थकथनमग्निध्यानमवेतियः॥तस्ये
दोजायतेतस्यप्रसादात्तुष्टमानसः॥आयुष्यंसंपदोमङ्गलंसर्वकल्मषनाशनं॥अग्नि
ध्यानाभ्यनुष्ठानंसुश्वस्त्रकीर्तिकरंपरं॥अग्निविधानेनसंयुक्तोमन्त्रमिदंवेत्तियोद्विजः॥
धर्मार्थकाममोक्षाणामाश्रेयःसम्भवेध्रुवं॥वेदेषुप्रथमोवेदःप्रायुर्वेदनिधिःप्रभुः॥अ
नभ ग्निध्यानसदाभ्यासादतीवपरितुष्यति॥शत्रुनाशंमनस्तुष्टिंसुहृज्जनसमागमान्॥अ
ग्निदःकुरुतेनित्यमग्निविधानेनतोषितः॥२॥यस्त्वेदंवेत्तियःसांगमग्निविधानरतःसदा॥ ४९॥

मनोरथाद्यधिकंभवेत्तस्यसमीहितं॥ कलौजन्मनिश्चै[illegible]देवाश्चयानुद्यमेवच॥ क

ग्निध्यानपरिज्ञानादुशांतिचरितार्थतां॥ नुष्यंतिदेवताःस[illegible]मंपद्यंतेतिविभूतयः॥ दुरा

धयःप्रणश्यंतिनित्यमृग्विधिपाठिनां॥ नमःशौनकायनमःशौनकाय॥ २॥ ॥

इतिश्रीमदृग्विधानंसमाप्तं॥ ॥श्री॥ संवत्१७२६वर्षेपौषवदि५गुरुवासरे

शिवदेवेनकाश्यांलिखितं॥ पं।भागजीनीपोथी॥ विद्वानेवविजानातिविद्व

ज्जनपरिश्रमं॥ नहिवंध्याविजानीयाद्गुर्वीप्रसववेदनां॥ श्री॥ ॥५

पं।कृष्णदेवेनेविभागे।

दीक्षितरामकृष्णस्य
पुस्तकं १

श्लो ५५० [illegible]

पत्रे ४८